

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016321797

Дата перевірки:
05.06.2024 06:56:37 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
05.06.2024 07:03:00 EEST

ID користувача:
100011298

Назва документа: **Диплом Задорожний**

Кількість сторінок: 97 Кількість слів: 20918 Кількість символів: 167015 Розмір файлу: 2.30 MB ID файлу: 1016120181

16.8% Схожість

Найбільша схожість: 2.53% з Інтернет-джерелом (<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1774/1/%d..>)

14.9% Джерела з Інтернету 566 Сторінка 99

3.95% Джерела з Бібліотеки 28 Сторінка 110

0.77% Цитат

Цитати 10 Сторінка 111

Посилання 1 Сторінка 111

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 6

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА

Кафедра правознавства та фінансів

Фінанси, банківська справа та страхування
(назва освітньої програми)

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ
МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ І НАПРЯМИ ЙОГО
ОПТИМІЗАЦІЇ

Студента:

Задорожного Артема Валерійовича

Науковий керівник:

Шаравара Роман Іванович, к.е.н., доцент,

Рецензент:

Безкровний Олександр Валентинович, к.е.н., доц.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Руслан БАСЕНКО

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«__» ____ 20__ року

Полтава 2024

АНОТАЦІЯ

магістерської роботи здобувача вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Задорожного Артема Валерійовича
на тему «Фінансовий механізм оподаткування суб'єктів малого та
середнього бізнесу і напрями його оптимізації»

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 47 найменування, містить 17 таблиць, 16 рисунків, 8 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 95 сторінках друкованого тексту.

Предмет дослідження – науково-теоретичні та практичні аспекти організації та функціонування загальної (традиційної) системи оподаткування малих та середніх підприємств.

Об'єкт дослідження – фінансовий механізм формування фінансових відносин підприємств малого та середнього бізнесу і держави з приводу оподаткування.

Метою магістерської роботи є розкриття теоретичних засад організації і практичних аспектів сучасної практики та прагматики оподаткування підприємств малого та середнього бізнесу.

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне наукове дослідження теоретичних засад та практичних аспектів процесу впровадження та удосконалення механізмів оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.

Досліджено економічну сутність і функціональне призначення спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств. Розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо основних напрямів удосконалення нарахування і стягнення єдиного податку та податку на додану вартість в розрізі загального підходу та в умовах спеціального режиму оподаткування сільськогосподарської діяльності. У роботі визначено перспективні напрями реформування та розвитку податкової політики в аграрному секторі держави.

Ключові слова: податок, податкова політика, податкова стратегія, податкове навантаження, податкове планування, спеціальний режим оподаткування, єдиний податок, податок на додану вартість.

ЗМІСТ

СТ.

Вступ.....	
Розділ 1. Теоретичні аспекти формування системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.....	10
1.1. Економічна сутність та місце податкових платежів у фінансовій системі держави.....	10
1.2. Науково-методичні основи розвитку фінансових відносин в податковій сфері.....	22
1.3. Теоретичні основи функціонування альтернативних систем оподаткування суб'єктів бізнесу.....	31
Розділ 2. Сучасна практика оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу.....	38
2.1. Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	
2.2. Оцінка досягнутого рівня нарахування та сплати прямих податків в загальній системі оподаткування малих підприємств.....	48
2.3. Фінансовий механізм справляння податку на додану вартість на підприємствах малого та середнього бізнесу.....	56
2.4. Аналіз стану прибуткового оподаткування працівників малих підприємств.....	62
Розділ 3. Напрями удосконалення діючої практики оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу.....	71
3.1. Перспективи оптимізації податкового навантаження малих та середніх підприємницьких структур.....	71
3.2. Адаптація зарубіжного досвіду для удосконалення альтернативних режимів оподаткування.....	
Висновки.....	8
Список використаних джерел.....	91
Додатки.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу виступають елементом структурної перебудови регіональної економіки, сприяють підвищенню доходів місцевих бюджетів. Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати, створення особливих умов податкового режиму – загального чи спеціального (спрощеного). Використання особливих режимів оподаткування для підтримки як пріоритетних видів господарської діяльності, так і безпосередньо окремих груп суб'єктів підприємництва, є одним з шляхів забезпечення ефективного їх розвитку.

Держава постійно шукає нові форми організації виробництва, шляхи підвищення розвитку економіки і зменшення податкового тягаря, що лягає на плечі підприємств. Для досягнення цієї мети держава здійснює пошук нових прогресивних способів і систем оподаткування. На сучасному етапі розвитку економіки України великі підприємства переживають кризу, відбувається розукрупнення підприємств, і розвиток економіки залежить від діяльності малого бізнесу, малих підприємств всіх форм власності.

В даний час в Україні проблеми оподаткування підприємництва відносяться до найбільш гострих в економічному, соціальному і політичному контексті.

Оподаткування відіграє важливу роль у процесі формування сприятливого клімату для розвитку малого бізнесу, який є важливим фактором мобільності економічних процесів.

Розвиток ринкової системи господарювання в Україні пов'язане зі зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Одним із перспективних напрямів дії конкурентно-ринкового середовища є розвиток малого бізнесу.

Світовий досвід показує, що малий бізнес є однією із рушійних сил економічного розвитку, ефективним засобом структурної розбудови, активізації інноваційної діяльності, подолання диспропорцій на окремих сегментах ринку, утворення нових робочих місць і зниження безробіття. Малий бізнес надає економіці гнучкості, мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси, **сприяє** формуванню конкурентного середовища і тим самим свідчить про рівень розвитку економіки країни та ступінь демократизації суспільства

Практично всі держави здійснюють регулювання підприємницької діяльності шляхом намагання **оптимізувати дію двох протилежних її функцій: стимулюючої, яка сприяє свободі розвитку підприємництва, і фіскальної, яка забезпечує виконання державою своїх повноважень. Підприємництво в Україні розвивається вже понад 15 років, але воно ще не зайняло значної ніші в її господарському комплексі. Однією з головних причин цього є часті зміни фіскальної політики щодо даного сектора економіки, що призводить до хвилеподібності періодів його розвитку.**

Особлива соціально-економічна роль малого бізнесу полягає в його **здібності** в кризових умовах створювати додаткові робочі місця **без будь-якого фінансування з боку держави, розширювати самозайнятість населення, залучати в легальну економічну сферу кошти, що знаходяться поза банківською сфери, формувати конкурентне середовище і створювати середній клас. Український малий бізнес постійно піддається різного роду реформам, що негативно відображається на коливаннях настроїв бізнесменів та відкритості їх бізнесу.**

Розвитку малого підприємництва заважають цілий ряд економічних та організаційних перешкод, де особливу роль відіграє механізм його оподаткування. Введення в Україні альтернативної спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва забезпечило реальні зрушення в їх розвитку, хоча діюча система оподаткування в Україні чинить значне податкове навантаження на суб'єктів малого підприємства.

Різним аспектам проблеми формування регуляторної політики реформування податкової системи України присвячені роботи багатьох відомих

6

вітчизняних фахівців – науковців і практиків. Але проблеми системного аналізу створення сприятливого бізнес-середовища шляхом впровадження спеціальних систем оподаткування та обґрунтування напрямків їх подальшого розвитку ще не знайшли достатнього науково-теоретичного та методичного вирішення, що спричиняє невизначеність та практичні складнощі їх застосування.

Питання доцільності збереження чинних спрощених режимів оподаткування набуває дедалі значнішого суспільного резонансу й особливої актуальності. Таким чином, практична значимість вказаних проблем для економіки України і зумовлює актуальність дослідження кваліфікаційної роботи.

В Україні вже не один рік ведуться гострі дискусії щодо шляхів реформування спрощеної системи оподаткування малого підприємництва. Деякі фахівці пропонують взагалі скасувати спрощену систему оподаткування, інші ж, навпаки, пропонують зберегти існуючий порядок спрощеного оподаткування та значно розширити перелік суб'єктів малого підприємництва, на яких поширюється дія спрощеної системи оподаткування.

Дослідженнями даної проблеми на сучасному етапі займаються, зокрема, такі українські науковці, як: А. С. Базилюк, Я. А. Жаліло, А. І. Крисоватий, О. Я. Кужель, О. В. Майстренко, В. М. Мельник, О. О. Молдован, Н. Ю. Пришва, О. М. Продан, С. Л. Тігіпко, О. А. Ходоніна, Ф. О. Ярошенко та інші.

Незважаючи на високий інтерес сучасної економічної науки до проблемам оподаткування малого бізнесу питання формування оптимальною з точки зору економічної доцільності та стимулювання підприємницького процесу моделі оподаткування його суб'єктів залишаються відкритими.

Важливість вирішення зазначених проблем та необхідність їх дослідження обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, визначили її мету та завдання.

Мета та завдання для дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розкриття теоретичних засад організації і практичних аспектів сучасної

практики та прагматики оподаткування підприємств малого та середнього бізнесу.

Для досягнення поставленої мети, виконуються наступні завдання:

- узагальнити науково-методичні засади формування системи оподаткування суб'єктів господарювання;
- розкрити сутність, функції та роль податкових платежів та податкових відносин у фінансовій системі держави;
- систематизувати сучасні теоретичні підходи до організації альтернативних систем оподаткування малого бізнесу;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства і його можливості своєчасно сплачувати визначені податки;
- здійснити всебічну оцінку досягнутого рівня втілення загальної системи оподаткування у мовах окремого малого підприємства в частині справляння прямих та непрямих податків;
- аналітично охарактеризувати сучасну практику прибуткового оподаткування працівників підприємств малого і середнього бізнесу
- обґрунтувати переваги та недоліки використання зарубіжного досвіду реформування загальної та спрощеної систем оподаткування малого бізнесу;
- визначити доцільність розвитку податкового планування для вибору оптимального режиму оподаткування малих та середніх підприємницьких структур.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є фінансовий механізм формування фінансових відносин підприємств малого та середнього бізнесу і держави з приводу оподаткування.

Предметом дослідження є науково-теоретичні та практичні аспекти організації та функціонування загальної (традиційної) системи оподаткування малих та середніх підприємств.

Методи дослідження. Основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Для реалізації поставлених завдань дослідження використовувалися такі методи: історико-генетичний – для розкриття еволюції податків від античних часів до сучасного стану; позитивний – для об'єктивного дослідження фактів, явищ і реалій оподаткування малих підприємств; нормативний – для здійснення суб'єктивної оцінки за критерієм відповідності принципам оподаткування й постановки цілей і рекомендацій щодо їхнього досягнення; діалектичний метод пізнання та теоретичного узагальнення – для комплексного дослідження питань оподаткування підприємств малого та середнього бізнесу; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формування мети й завдань дослідження; комплексно-системний підхід – для вивчення законодавства та нормативів щодо оподаткування суб'єктів малого і середнього бізнесу.

Інформаційна база. Теоретичну базу кваліфікаційної роботи становлять сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці класиків світової економічної і фінансової думки, теоретичні висновки, узагальнення і розробки сучасних зарубіжних та вітчизняних учених-економістів, провідних фахівців з питань оподаткування підприємств малого і середнього бізнесу, що містяться у монографічній, спеціальній, періодичній літературі, матеріалах наукових та науково-практичних конференцій, а також власні дослідження та спостереження.

Базою для виконання кваліфікаційної роботи виступало ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, зокрема матеріали, що включають фінансову та податкову звітність.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. В кваліфікаційній роботі одержано ряд результатів теоретичного та практичного характеру, які пов'язані з розробкою перспективних напрямів удосконалення чинного механізму оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу, зокрема набули подальшого розвитку дослідження пов'язані з порівняльною характеристикою та вибором оптимального режиму оподаткування

підприємств малого бізнесу крізь призму одночасного поєднання окремих факторів: 1) особливостей господарської діяльності малого підприємства; 2) досвіду зарубіжних країн в даному секторі оподаткування; 3) законодавчих умов і правил оподаткування українських малих підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та наданні рекомендацій щодо удосконалення оподаткування суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу» (м. Полтава, 2023р.) та VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу» (м. Полтава, 2024р.).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 47 найменувань, містить 17 таблиць, 16 рисунків, 8 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 95 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****1.1. Економічна сутність та місце податкових платежів у фінансовій системі держави**

В Україні відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічній сфері, де значна увага приділяється створенню ефективної системи оподаткування. Податкова та бюджетна політика – головна складова процесу соціально-економічного розвитку країни. Податки – складна і надзвичайно впливова на всі економічні явища та процеси фінансова категорія. Це – обов'язковий елемент економічної системи держави незалежно від того, яку модель економічного розвитку вона обирає. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, робить її недієздатною і в кінцевому підсумку – позбавленою будь-якого сенсу.

Формування дохідної частини бюджету – важливий аспект діяльності будь-якої держави, зокрема, і України. Податки стають не лише головним формуванням державного бюджету, але і важливим джерелом радикальних змін, виконуючи роль фінансового регулятора економіки. За допомогою податків забезпечуються надходження у центральний та місцеві бюджети.

Податки являють собою обов'язкові та за юридичною формою індивідуальні безвідплатні платежі фізичних і юридичних осіб, впроваджені державою з визначенням їх розмірів, порядку та строків сплати до бюджетів різних ланок або до державних цільових фондів. Як відомо, податки з'явилися з розподілом суспільства на прошарки та з виникненням державності. На думку вчених К. Маркса та Ф. Енгельса, „податки – це внески громадян, необхідні для утримання... публічної влади...” [34].

В історії розвитку суспільства жодна держава не змогла обійтись без податків, оскільки для виконання своїх функцій із задоволення колективних

потреб вона потребує певну суму коштів, які можуть бути зібрані тільки через податки.

З цього випливає, що мінімальний розмір податків визначається сумою витрат держави на виконання мінімуму її функцій: управління, освіта, охорона здоров'я, оборона держави, судова система, охорона порядку. Чим більше функцій має держава, тим більше вона вимушена збирати податків.

Практика стягнення податків, на наш погляд, вимагає вдосконалення, пошуку оптимальних варіантів елементів побудови податків, а також механізму їх стягнення. Реалізація фінансової політики окремими, неузгодженими методами, які позбавлені стимулюючої функції, не відображає ефективного впливу на процес виробництва та реалізації продукції.

Податки стають об'єктивним елементом фінансових відносин між державою та юридичними і фізичними особами. Формується модель податкової системи кожної держави, яка включає в себе методи й об'єкти оподаткування, ставки податків, строки їх сплати, контроль за витрачанням. Податкові системи економічно розвинених країн ґрунтуються на розробленій теорії податків, творцями якої є видатні представники економічної науки: А. Сміт, Д. Рікардо, Д. Кейнс, П. Самуельсон та інші. Пошук шляхів удосконалення податкових систем триває і до цього часу [51, 54].

Податки є ефективним знаряддям втілення державної політики з питань економіки та соціального розвитку. За допомогою податків здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту в територіальному та галузевому аспектах, а також між різними соціальними групами. Цей перерозподіл згладжує вади ринкового саморегулювання, створює додаткові стимули для ділової та інвестиційної активності, мотивації праці, підтримання рівня зайнятості.

Сутність податків полягає в обов'язковому перерозподілі національного доходу з метою формування державних фінансових фондів. Особливістю податків є їх примусовий, обов'язковий характер, який не потребує зустрічної індивідуальної оплатності з боку держави [24].

Економічна сутність податків знайшла відповідне відображення у своїх визначеннях. Сьогодні досить поширені такі визначення, які подаються в тлумачному словнику : „Податок – обов’язковий грошовий збір, що стягується органами влади з фізичних та юридичних осіб”, „податок – обов’язковий внесок платником грошових коштів у бюджетну систему у визначених законом розмірах та в установлені строки”, „податок – обов’язковий збір, що стягується державою з господарюючих суб’єктів та громадян за ставкою, встановленою в законодавчому порядку” [40].

Неважко помітити, що в цих визначеннях підкреслюються примусовість та безеквівалентність податків. Варто зазначити, що подібне розуміння певною мірою було започатковане класичною школою в особі А. Сміта та Д. Рікардо. Останній вважав, що і „податки – та частина продукту землі і праці, яка надходить в розпорядження уряду” [51]. А. Сміт, дотримуючись теорії про непродуктивність державних послуг, одночасно вважав податок справедливою ціною за сплату послуг державі [54].

Податки являють собою тільки один з видів економічного примушення. Крім податків існують і інші види вилучень до державного бюджету. У зв’язку з різноманіттям форм вилучень у дохід держави виникає необхідність визначити: що ж є безпосередньо податком, а що неподатковими, хоча й обов’язковими платежами.

Проблема полягає в тому, що податок – категорія комплексна. Розглядаючи категорію податку з економічної точки зору, можна зробити висновок про те, що виділити його зі складу інших державних вилучень, а також установити його відмінність від інших зборів, мита і платежів досить складно.

На думку З. Варналія, податки як „найважливіша вартісна економічна категорія” являє собою грошові відносини, за допомогою яких держава безоплатно вилучає частину національного доходу для фінансового забезпечення реалізації своїх функцій [6, с. 60].

У той же час А. Захарін визначає податок як вилучення державою на

користь суспільства певної частини внутрішнього валового продукту у вигляді обов'язкового внеску [21].

Отже, при встановленні економічної сутності податків найважливішим критерієм виступає їхня належність до фінансово-бюджетної системи суспільства.

Без чіткого визначення терміну „податок” неможливо правильно й **одноманітно** застосовувати норми законодавства, що регулюють порядок **установлення** й стягнення податкових платежів, та визначають обсяг повноважень і компетенцію податкових органів, неможливо, зокрема, правильно встановити фінансову відповідальність за порушення строків оплати обов'язкових платежів.

У статті 2 Закону України „Про систему оподаткування” наведене нормативне визначення податку: „Під податком і збором (обов'язковим платежем) у бюджеті й державні цільові фонди варто мати на увазі обов'язковий внесок у бюджет відповідного рівня або в державний цільовий фонд, здійснюваний платниками в порядку й на умовах, визначених законами України про оподаткування”. Іншими словами, податок являє собою обов'язковий платіж, що стягується державою з юридичних і фізичних осіб [18].

Попереднє визначення податку є вкрай невдалим, оскільки не розкриває істотних ознак податку й не дає ніяких критеріїв відмінності податкового платежу від неподаткового. Зокрема, якщо порівнювати природу податків у суспільному їхньому розумінні (податок на прибуток, податок із власників транспортних засобів і ін.) і, наприклад, збори в пенсійний фонд, фонд соціального страхування, мита, економічні платежі й фінансові санкції, то немає ніяких принципових відмінностей між ними у світлі положень ст. 2 Закону України „Про систему оподаткування” [18].

У зв'язку з явно недостатнім висвітленням нормативного тлумачення категорії „податок” економічна наука змушена уточнювати визначення сутності податку.

На думку К. Ковальчука, „податок – єдино законна (установлена законом) форма відчуження власності фізичних і юридичних осіб на засадах обов’язковості, індивідуальної безплатності, безповоротності, забезпечена державним примусом, але не носить характеру покарання або контрибуції, з метою забезпечення платоспроможності суб’єктів публічної влади” [26, с. 83].

Таке найбільш оптимальне визначення податку представляється все-таки неповним. Характеристика податку дається шляхом виключення („не носить характер покарання або контрибуції”) і не відображає позитивних його ознак, які б дозволяли точно встановити, чим податок відрізняється від іншого неподаткового платежу.

Огляд літературних джерел показав, що у світовій практиці оподаткування вироблені два основних підходи до тлумачення економічної сутності податку: розширювальний і вузький.

Розширювальний підхід до поняття податків передбачає віднесення до них будь-яких вилучень коштів для фінансування публічних видатків. При такому підході будь-який внесок, відрахування, збір, тариф підпадають під поняття податків.

Вузький підхід дозволяє розглядати податок як одну з різновидів фіскальних платежів, що відповідає певним вимогам. Вибір відповідного підходу багато в чому визначається конкретними особливостями національного законодавства.

Основним і єдиним критерієм відмінності податку від іншого неподаткового платежу виступає ознака нормативно-галузевого регулювання. Податкові відносини, у тому числі стягнення податків, регламентується нормами податкового законодавства, у той час як неподаткові обов’язкові платежі регулюються нормами інших галузей законодавства, зокрема, екологічного, патентного й ін. Відповідно до цього критерію обов’язковий платіж здобуває статус податкового тільки у двох випадках, коли:

- а) цей платіж законодавчо включений у податкову систему;
- б) цьому платежу статус податкового приданий у спеціальному порядку,

що відповідає діючому податковому законодавству

На підставі викладеного можна констатувати, що податок – це обов’язковий платіж у бюджет (цільовий централізований фонд) за умови, що даний платіж безпосередньо входить у податкову систему держави й установлений відповідним податковим законодавством.

В окрему групу виділяються разові державні вилучення – платежі, що стягуються державою в особливому порядку й, як правило, у надзвичайних ситуаціях, а також як покарання. Прикладом разових вилучень можуть служити реквізиції й конфіскації. Широко поширені також штрафи. Розходження між податками й штрафами варто шукати, насамперед, у приводі вилучення. Приводом податкового платежу є перерозподіл національного доходу, а приводом сплати штрафу – здійснення того або іншого правопорушення.

Слід зазначити, що на ряду з категорією „податок” у законодавстві часто застосовуються терміни „збір”, „мито”, „податковий збір”, „податковий платіж” і ін. Збори й мито звичайно стягуються державними й місцевими органами й установами за надання законно встановлених послуг або надання певного права. Обов’язковість сплати мита і зборів настає безпосередньо в результаті вільного вибору платника. Обов’язок же по сплаті податку виникає в кожному разі при наявності в платника податків об’єкта оподаткування. Істотною ознакою податку є невідшкодування його сплати.

Різноманіття існуючих податків викликає необхідність їхньої класифікації (угруповання) по видах на певній основі. У сучасній теорії й практиці оподаткування відзначаються наступні ознаки класифікації податків:

- за формою оподаткування: прямі й непрямі;
- по суб’єктах оподаткування: податки з фізичних осіб, податки з підприємств і організацій, змішані податки;
- по органу, що встановлює й конкретизує податки: державні й місцеві;
- по цільовій спрямованості податку: загальні, спеціальні.

Розглядаючи податки як інструмент вартісного розподілу й перерозподілу

внутрішнього валового продукту й національного доходу держави необхідно відзначити, що в той же час оподаткування виконує кілька функцій, у кожній з яких реалізується те або інше призначення податків. Необхідно відзначити, що в офіційних документах про оподаткування функції податків не визначені. Однак, у спеціальній літературі, підручниках і наукових статтях автори називають ряд функцій, що їх виконують податки. Взаємодіючи, ці функції утворюють у своїй сукупності взаємозалежну систему, що виконує наступні основні функції: фіскальну (бюджетну), розподільну (соціальну), що регулює (економічну), контрольну, заохочувальну [20].

Фіскальна функція є дуже важливою для характеристики податків, їхнього суспільного призначення. Для реалізації цієї функції важливе значення має постійність і стабільність надходження коштів у розпорядження держави. За визначенням вченого А. М. Поддєрьогіна, фіскальна функція податків полягає в мобілізації коштів у розпорядження держави та формуванні централізованих фінансових ресурсів для забезпечення виконання функцій держави. Вона реалізується через розподіл частини валового національного продукту [44].

Сутність регулюючої функції податків полягає в тому, що вони впливають на різні види діяльності їх платників. Так, податки істотно впливають на відтворення суспільного продукту, стимулюючи або стримуючи темпи його розширення, збільшуючи або зменшуючи накопичення капіталу, підвищуючи або знижуючи платоспроможний попит населення тощо. У цьому зв'язку держава спроможна свідомо використовувати податки з метою регулювання відповідних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства. Метою податкової політики в частині регулюючої функції повинні стати: подолання спаду виробництва, стабілізація економіки, стимулювання пріоритетних сфер діяльності і структурних перетворень [53, с. 27].

Розподільча функція податків полягає у перерозподілі суспільних доходів між різними категоріями населення, тобто відбувається передача засобів на користь більш слабких і незахищених категорій громадян за рахунок

покладання податкового тягаря на більш сильні категорії платників. У підсумку відбувається вилучення частини доходу одних і передача його іншим. Прикладом реалізації розподільчої функції є акцизний податок, що встановлюються, як правило, на окремі види товарів і, в першу чергу, предмети розкоші, алкоголь, тютюн, а також механізми прогресивного оподаткування. Розподільча функція закладена в сутності кожного податку. Адже всі податки пов'язані з процесами перерозподілу вартісних пропорцій національного продукту між платниками податків та державою. Причому розміри цих вартісних пропорцій безпосередньо регулюються за допомогою податків [13].

Сутність стимулюючої (заохочувальної) функції податків полягає у тому, що порядок оподаткування може відбивати визнання державою особливих заслуг визначених категорій громадян перед суспільством, надання податкових пільг. Однак ця функція являє собою просте пристосування податкових механізмів з метою реалізації соціальної політики держави і є швидше супутньою, ніж ведучою. Можна погодитись з цією думкою, вважаючи що додаткове стимулювання підприємництва може позитивно вплинути на його розвиток.

Контрольна функція полягає в тому, що держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами доходів і витратами. Завдяки грошовій оцінці сум податків можливе кількісне зіставлення показників доходів з потребами держави у фінансових ресурсах. Завдяки контрольній функції оцінюється ефективність податкової системи, забезпечується контроль за видами діяльності і фінансових потоків [16].

На думку А. Дадашева, через контрольну функцію оподаткування виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику [9].

Загалом, економічна функція податків полягає у впливі через податки на суспільне відтворення, тобто охоплює будь-які процеси в економіці країни, а також соціально-економічні процеси в суспільстві. Податки в цій функції

можуть відігравати стимулюючу, обмежуючу та контролюючу роль. Наприклад, не обкладаючи податком частину прибутку, яка піде на впровадження нової техніки, що сприяє науково-технічному прогресу. А не обкладаючи податком частину прибутку, яка йде на благодійну діяльність, держава стимулює підприємства до вирішення соціальних проблем. Значне підвищення податків здатне не тільки обмежити, але й зробити беззмисловою підприємницьку діяльність.

Сутність соціальної функції податків полягає у підтримуванні соціальної рівноваги через зменшення надто великої розбіжності реальних доходів окремих соціальних груп населення.

Беручи до уваги багатогранність змісту податків, їхній комплексний характер і неоднозначність природи, необхідно відзначити, що кожній сфері податкових відносин відповідає своя система принципів. Умовно можна виділити:

- економічні принципи оподаткування;
- юридичні принципи (принципи податкового права);
- організаційні принципи податкової системи.

Економічні принципи оподаткування являють собою положення, що стосуються доцільності й оцінки податків як економічного явища. Уперше вони були сформульовані в 1776 р. Адамом Смітом у роботі „Дослідження про природу й причини багатства народів” [54]. А. Сміт виділив п’ять принципів оподаткування, названих пізніше „Декларацією прав платника”:

- 1) принцип господарської незалежності й волі платника податків, заснований на праві приватної власності;
- 2) принцип справедливості, що полягає в рівному обов’язку громадян платити податки відповідно до своїх доходів, якими вони користуються під заступництвом і захистом держави;
- 3) принцип визначеності, який визначає, що сума, спосіб, час платежу повинні бути заздалегідь відомі платникові податків;
- 4) принцип зручності, відповідно до якого податок повинен стягуватися в

такий час і такий спосіб, які представляють найбільші зручності для платника;

5) принцип економії, відповідно до якого витрати по стягненню податку повинні бути менші ніж самі податкові надходження.

Принципи, запропоновані А. Смітом, зберегли свою актуальність і понині. У цей час особливу увагу заслуговують чотири економічних принципи оподаткування: 1) принцип співрозмірності; 2) принцип максимального врахування інтересів і можливостей платників податків; 3) принцип економічності (ефективності); 4) принцип справедливості.

Принцип співрозмірності можна також сформулювати як принцип економічної збалансованості інтересів платника податків і державно-го бюджету. Наочно цей принцип ілюструється рисунком американського економіста Артура Лаффера, на якому відображена залежність податкової бази від підвищення ставок податку, а також залежність бюджетних доходів від податкового тиску. Згідно його дослідженням максимальний рівень податкових надходжень у бюджет досягається при середній сумарній ставці прямих і непрямих податків у розмірі 37,7 %. В Україні ж при сьгоднішній системі оподаткування середня сумарна ставка прямих і непрямих податків становить, по оцінках фахівців, близько 80 %. Податків же надходить у бюджет значно менше [28].

Принцип максимального врахування інтересів і можливостей платників податків є одним з найважливіших економічних становищ. Відповідно до даного принципу оподаткування повинне характеризуватися визначеністю й зручністю для платника податків. За словами Слав'янської Н. Г. : „Кількість податку, час і образ платежу повинні бути визначені, відомі платнику і незалежні від влади” [53].

Іншим проявом цього принципу є своєчасна поінформованість платника податків про всі зміни податкового законодавства, а також простота обчислення й сплати податку. Крім того, даний принцип передбачає можливість вибору платником податків того або іншого способу поведження із запропонованих податковим законодавством.

На кожному етапі соціально-економічного розвитку принципи оподаткування модифікувалися залежно від цілей і функцій, які поклали на податкову систему. Так, А. Крисоватий виділяє вже дев'ять принципів формування податкової системи, розділених на чотири категорії:

- фінансові принципи (достатність і динамічність);
- народногосподарські принципи (вибір джерел і видів податків);
- принцип справедливості (загальність і рівномірність);
- принцип керування системою податків (визначеність, зручність і економічність стягнення) [28].

У сучасних теоріях домінують ідеї американських економістів. Сукупність принципів побудови системи оподаткування вони доповнюють такими положеннями, як:

- антимонопольна спрямованість (податкова система не повинна сприяти концентрації виробничих факторів на ефективних ринках);
- принцип вигоди (пропорційність податкових зобов'язань тій вигоді, що платники податків одержують від реалізації урядових програм);
- принцип платоспроможності (залежність податків від економічного потенціалу, розмірів доходів і майна);
- гнучкість, чіткість, прозорість, стабільність податків.

Ще в Законі України „Про систему оподаткування” закладено основні принципи оподаткування, які було дещо підкориговано в Податковому кодексі. Це 1) стимулювання науково-технічного прогресу, 2) стимулювання виробничої й інвестиційної активності, 3) обов'язковість, 4) рівнозначність і пропорційність, 5) рівність, 6) соціальна справедливість, 7) стабільність, 8) економічна збалансованість, 9) рівномірність сплати, 10) компетенція, 11) єдиний підхід, 12) доступність [18, 43].

Слід зазначити, що в ряді випадків сучасне українське законодавство виступає в протиріччя із принципами максимального врахування інтересів і можливостей платників податків. Так, складність, громіздкість і запутаність нормативних положень найчастіше утрудняють точно й правильно

обчислювати виникаючі податкові зобов'язання. Система оподаткування піддається частим змінам, які іноді вводяться в дію, що зовсім неприпустимо, «заднім числом». Така система вимагає, на нашу думку, доробки.

Податкова система і її принципи, процедура сплати податків повинні бути оптимальними, зрозумілими і зручними для платників податків і економічними для податкових органів, що збирають податки, задовольняти потреби держави й ураховувати інтереси платників податків.

Таким чином, можна зробити висновки про те, що характерними ознаками податків, які дають можливість відрізнити їх від неподаткових платежів, є те, що податки не мають ні елементів конкретного еквівалентного обміну, ні конкретного цільового призначення. Вони характеризуються однібічним рухом грошових коштів від юридичних і фізичних осіб до держави й регламентуються нормами податкового законодавства. При цьому, економічна природа податку складається у визначенні його призначення, об'єкта оподаткування й джерела оплати, а також визначення впливу, яке роблять податки на кінцеві результати діяльності суб'єкта оподаткування й народного господарства. Суть принципів побудови системи оподаткування повинна складатися в узгодженні двох основних вимог: задоволення фіскальних потреб держави й врахування інтересів платників податків.

1.2. Науково-методичні основи розвитку фінансових відносин в податковій сфері

Відомі автори наукових праць та дисертаційних досліджень по різному визначають суть податкової політики підприємства, одні вважають її вибором найбільш ефективних варіантів здійснення податкових платежів за наявності альтернативних варіантів його господарської діяльності, характеризуючи лише організаційний аспект її формування, інші, визначають її як сукупність методів,

методологічних прийомів, принципів планування, організації та контролю за обчисленням та сплатою податків підприємства не вказуючи при цьому її кінцевої мети, або визначають її як основну ланку мінімізації податкових платежів, що з нашої точки зору може не завжди відповідати стратегічним потребам підприємства [35].

Податкова політика підприємства – це постійна, організована, системна, цілеспрямована діяльність керівництва щодо розподілу обов'язків та повноважень між структурними підрозділами підприємства, які беруть участь в процесі оподаткування, на основі сформованих принципів з метою формування процедур і правил, які визначають для підприємства ефективну організацію процесу оподаткування. Досягнення цієї мети зумовлює необхідність формування її структурних елементів (табл. 1.1) [16].

Податкова політика розробляється на різних рівнях управління – від державного управління до управління підприємством, фірмою. Але при цьому треба зважати, що кожен рівень має певну мету, завдання і повинен мати єдиний напрям діяльності та співвідношення з іншими рівнями. Так, головною метою держави є наповнення дохідної частини бюджету. Податкова політика підприємства полягає в тому, щоб зменшити розмір податкових відрахувань. Взаємодія різних рівнів податкової політики відбувається, якщо держава відповідним чином виконує свої обов'язки, а платник згоден з їх якістю і задоволений цим виконанням. Податкова політика повинна вирішувати всі суперечності між різними рівнями управління в державі.

Таблиця 1.1

Структурні елементи податкової політики підприємства

Структурні елементи	Характеристика
Ціль	Збільшення фінансових ресурсів для збільшення темпів розвитку операційної діяльності
Сутність	Вибір оптимальних варіантів фінансово-господарської діяльності
Мета	Зменшення податкових зобов'язань

Завдання	Формування податкової моделі
Елементи	<ul style="list-style-type: none"> – об'єкти оподаткування – механізми оподаткування по кожному об'єкту – суб'єкти оподаткування – графіки податкових витрат
Методи	<ul style="list-style-type: none"> – розрахунково-аналітичний – нормативний – порівняльний аналіз – економіко-математичні методи
Принципи	<ul style="list-style-type: none"> – планове визначення суми передбачених податкових платежів – суворе дотримання податкового законодавства – пошук та використання найбільш ефективних господарських рішень, які забезпечують мінімізацію бази оподаткування
Інструменти	Право застосування всіх засобів, прийомів і способів визначених законодавством для досягнення мети
Види	<ul style="list-style-type: none"> – класична – оптимізаційна
Компоненти	<ul style="list-style-type: none"> – податкова стратегія – податкова тактика

З практичної точки зору розробка податкової політики – це діяльність, пов'язана з перманентним генеруванням способів оптимізації податкового портфеля підприємства, результатом цього процесу повинний бути податковий план, спрямований на досягнення стратегічних інтересів підприємства, оскільки планування оподаткування має справи не з минулими, а з майбутніми податковими зобов'язаннями, тобто з виконанням фінансових обов'язків, що впливають із сьогоднішніх рішень.

Іншими словами, розробка податкової політики починається з визначення стратегічних цілей підприємства, саме останні формують потребу в прийнятті тих або інших управлінських рішень, у залежності від яких будується структура підприємства і зв'язки усередині неї.

У свою чергу, на кожному конкретному підприємстві система податкового прогнозування базується на визначеній податковій ідеології.

Податкова ідеологія характеризує систему основних принципів здійснення фінансової діяльності конкретного підприємства, обумовлених його

«місією» і податковим менталітетом його засновників і менеджерів.

Процес формування податкової стратегії підприємства являється досить складним процесом і є основою податкової політики підприємства і здійснюється за декількома етапами (рис. 1.1) [35].

1. Визначення загального періоду формування податкової стратегії.

Головною умовою визначення є тривалість періоду, прийнятого для формування загальної стратегії розвитку підприємства, оскільки податкова стратегія носить стосовно неї підлеглий характер, вона не може виходити за межі цього періоду (більш короткий період формування податкової стратегії допустимий).

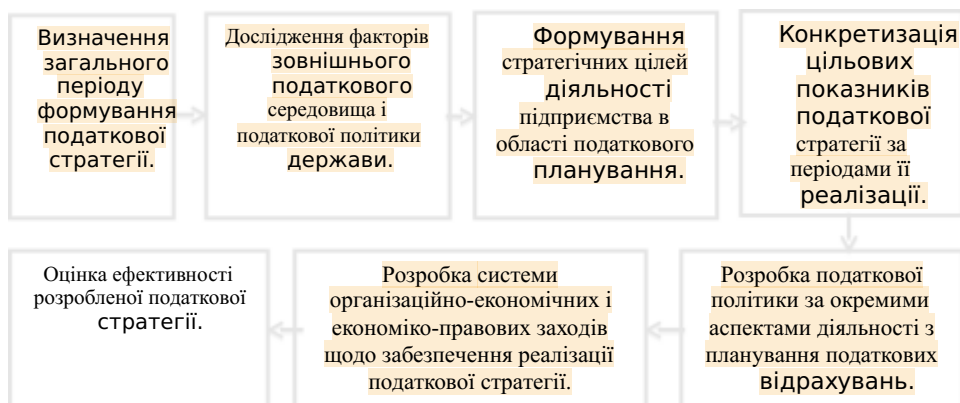

Рис. 1.1. Етапи процесу формування податкової стратегії підприємства

Важливою умовою визначення періоду формування стратегії підприємства в області оподаткування є передбачуваність розвитку економіки в цілому, податкової політики держави, кон'юнктури тих сегментів фінансових ринків, з якими пов'язана майбутня фінансова діяльність підприємства, – в умовах нинішнього нестабільного (а за окремими аспектами – непередбаченого) розвитку економіки країни цей період не повинний бути занадто тривалим і в середньому повинний визначатися рамками трьох років.

Умовами визначення періоду формування податкової стратегії підприємства є також галузева приналежність підприємства, його розмір,

стадія життєвого циклу тощо.

2. Дослідження факторів зовнішнього податкового середовища і податкової політики держави.

Таке дослідження визначає вивчення економіко-правових умов діяльності підприємства з урахуванням сучасного стану податкового поля і можливої їх зміни в майбутньому періоді. Виходячи з того, що стратегія в області оподаткування є частиною фінансової стратегії підприємства, на цьому етапі розробки податкової стратегії аналізується кон'юнктура фінансового ринку і фактори впливу на неї, а також розробляється прогноз кон'юнктури в розрізі окремих сегментів цього ринку, пов'язаних з майбутньою діяльністю підприємства в процесі податкового планування.

3. Формування стратегічних цілей діяльності підприємства в області податкового планування.

Головною метою такої діяльності є підвищення рівня добробуту власників підприємства і максимізація рентабельності виробництва за рахунок зниження податкових витрат. Разом з тим, така головна мета вимагає визначеної конкретизації з урахуванням задач і особливостей майбутнього розвитку підприємства.

Система податкових стратегічних цілей повинна забезпечувати формування достатнього обсягу власних фінансових ресурсів і високорентабельне використання власного капіталу; оптимізацію податкового портфеля; прийнятність рівня податкових ризиків у процесі здійснення майбутньої господарської діяльності.

Систему стратегічних цілей в області податкового планування варто формулювати чітко і коротко, відбиваючи кожен з цілей у конкретних показниках – цільових стратегічних нормативах. У якості таких цільових стратегічних нормативів за окремими аспектами податкового планування підприємства можуть бути встановлені:

– мінімальна частка податкових відрахувань у доданій вартості, виробленої підприємством;

- середньорічний темп зниження частки податкових відрахувань;
- процентний розподіл змінних і постійних податкових витрат підприємства при застосуванні маржинального підходу визначення прибутку. До змінних податкових витрат відносяться всі **непрямі податки і частина прямих податків** (зокрема, **податок на прибуток**), **до постійних витрат ВІДНОСЯТЬСЯ** всі рентні податки (земельний податок, податок на майно тощо), соціальний податок, податки, стягнуті з працівників, які мають оплату праці, і ряд інших податків;
- мінімальний рівень грошових активів, що забезпечує поточну податкову платоспроможність підприємства;
- граничний рівень податкових ризиків у розрізі основних напрямків господарської діяльності підприємства.

4. Конкретизація цільових показників податкової стратегії за періодами її реалізації.

У процесі цієї конкретизації забезпечується динамічність представлення системи цільових стратегічних нормативів податкового планування, а також їх зовнішня і внутрішня синхронізація в часі.

Зовнішня синхронізація передбачає узгодження в часі реалізації розроблених показників податкової стратегії з показниками загальної і фінансової стратегії підприємства, а також із прогнозованими змінами податкової політики держави. Внутрішня синхронізація передбачає узгодження в часі всіх цільових стратегічних нормативів податкового планування між собою.

5. Розробка податкової політики за окремими аспектами діяльності з планування податкових відрахувань.

Цей етап формування фінансової стратегії є найбільш відповідальним. Податкова політика являє собою форму реалізації податкової ідеології і податкової стратегії підприємства в розрізі найбільш важливих аспектів діяльності в області податкового планування і на окремих етапах її здійснення. На відміну від податкової стратегії в цілому, податкова політика формується

лише за конкретними напрямками податкового планування на підприємстві, що вимагає забезпечення найбільш ефективного управління для досягнення головної стратегічної мети цього процесу.

Формування податкової політики за окремими аспектами податкового планування може носити багаторівневий характер. Так, у рамках політики управління податковими відрахуваннями підприємства можуть бути розроблені політика управління непрямыми і прямими податками. У свою чергу, політика управління непрямыми податками може включати самостійні блоки політики управління окремими їх видами (ПДВ, акцизи, податок із продажів тощо).

6. Розробка системи організаційно-економічних і економіко-правових заходів щодо забезпечення реалізації податкової стратегії.

У системі організаційно-економічних заходів передбачається формування на підприємстві „центрів податкової відповідальності” різних типів; визначення прав, обов’язків і міри відповідальності їх керівників за результати податкового планування; розробка системи стимулювання працівників за внесок у підвищення ефективності податкового планування.

Серед економіко-правових заходів в області податкового планування, здатних полегшити досягнення стратегічних цілей підприємства, можна відокремити огляд і прогноз особливостей ділового обороту і судової практики, нормативно-правової бази і її зміни в довгостроковому періоді; складання прогнозів податкових зобов’язань організації, у тому числі при настанні форс-мажорних обставин; варіанти (не менш двох) схем фінансових, документарних і товарно-матеріальних потоків; складання сіткового графіка відповідності виконання податкових, фінансових і комерційних зобов’язань організації; письмове обґрунтування застосовуваних схем і, особливо, вузьких місць, з погляду податкових наслідків; варіанти можливих причин різких відхилень від розрахункових показників діяльності організації, прогноз ефективності застосовуваних заходів, оцінка ризику різних програм дій.

7. Оцінка ефективності розробленої податкової стратегії.

Така оцінка є заключним етапом стратегічного податкового планування

підприємства і проводиться за наступними основними параметрами:

– погодженість податкової стратегії підприємства з загальною стратегією його розвитку. У процесі такої оцінки виявляється ступінь погодженості цілей, напрямків і етапів у реалізації цих стратегій;

– погодженість податкової стратегії підприємства з передбачуваними змінами зовнішнього середовища. У процесі цієї оцінки визначається, наскільки розроблена податкова стратегія відповідає прогнозованому розвитку економіки країни, змінам податкової політики держави і кон'юнктури фінансового ринку в розрізі окремих її сегментів;

– внутрішня збалансованість податкової стратегії. При проведенні такої оцінки визначається, наскільки погодяться між собою окремі цілі і цільові стратегічні нормативи майбутньої діяльності з податкового планування; наскільки цілі і нормативи відповідають змісту податкової політики за окремими аспектами податкового планування; наскільки погоджені між собою за напрямками і в часі заходи щодо забезпечення їх реалізації;

– реалістичність податкової стратегії. У процесі такої оцінки, у першу чергу, розглядаються потенційні можливості підприємства у формуванні фінансових, інтелектуальних і техніко-організаційних ресурсів для вирішення поставлених задач податкового планування;

– прийнятність рівня ризиків, пов'язаних з реалізацією податкової стратегії. У процесі такої оцінки необхідно визначити, наскільки рівень прогнозованих податкових ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства, забезпечує достатню рівновагу в процесі його розвитку і відповідає податковому менталітету його власників і відповідальних за оподаткування менеджерів. Крім того, необхідно оцінити, наскільки рівень цих ризиків допустимий для фінансової діяльності даного підприємства з позицій можливого розміру фінансових втрат (податкових санкцій, пені за несвоєчасну сплату податків);

– результативність розробленої податкової стратегії. Оцінка результативності податкової стратегії може бути проведена насамперед на

основі прогнозних розрахунків фінансових коефіцієнтів, а також виходячи з динаміки показника частки податкових відрахувань у доданій вартості. Поряд з ЦИМ можуть бути оцінені і нематеріальні результати реалізації розробленої стратегії – зростання ділової репутації (гудвіл) підприємства; підвищення керованості грошових потоків; підвищення рівня соціальної задоволеності зовнішнього середовища тощо.

Розроблена підприємством податкова політика потребує оцінки її ефективності. Така оцінка здійснюється за допомогою системи відповідних показників, основними із яких, на нашу думку, можуть бути [32]:

а) коефіцієнт ефективності оподаткування. Він дозволяє отримати найбільш узагальнену характеристику ефективності вибраної податкової політики, показує як співвідносяться між собою показники чистого прибутку і загальної суми податкових платежів.

в) податкова місткість фінансових ресурсів. Показник може бути використаний для визначення суми податкових платежів, які приходяться на одиницю сформованих фінансових ресурсів.

г) коефіцієнт пільгового оподаткування. Може використовуватись для визначення ефективності використання підприємством наданих законодавством ПІЛЬГ по податковим платежам в цілому (або по окремим видам податків).

За допомогою запропонованих показників оцінюються альтернативні варіанти податкової політики підприємства, порівняння яких дозволить вибрати для реалізації найбільш ефективну версію. При цьому багато питань, пов'язаних з податковим плануванням, вирішуються найбільш раціональним формуванням облікової політики з точки зору оптимізації податкових платежів.

Виходячи з критерію впливу на податкове навантаження плановані дії можуть бути оптимізаційними, спрямованими на мінімізацію податкових відрахувань підприємства, і тривіальними, або, як їх називають у літературі, заходами щодо класичного податкового планування [37].

Заходи щодо класичного податкового планування містять у собі організацію правильного обліку і звітності, планування економічної діяльності

В рамках, визначених законом, і своєчасну сплату податків. Для реалізації цих цілей необхідно чітко і грамотно вести бухгалтерський і податковий облік, належним чином оформляти первинні бухгалтерські документи, відслідковувати зміни в поточному податковому законодавстві.

Підприємство повинне користуватися всіма можливими простими і доступними пільгами, у тому числі по розстрочці податкових платежів, наприклад, за допомогою використання податкових кредитів і інших розстрочок, наданих як місцевими органами влади, так і на національному рівні. Іноді в екстрених економічних ситуаціях підприємство може піти і на затримки податкових платежів, чітко уявляючи наслідки подібних дій і варіанти врегулювання надалі своїх відносин з податковими органами.

Оптимізація заходів податкового менеджменту припускає якісно інший підхід до організації бізнесу. До звичайних критеріїв побудови бізнесу необхідно додати (і постійно враховувати) критерій мінімізації податків. Усю систему економічних, фінансових і правових відносин підприємства необхідно розглядати під кутом мінімізації податків і проводити комплекс відповідних заходів.

Таким чином, оптимізація податкового портфеля підприємства базується на законодавчо встановлених різних видах податкових режимів і пільг і залежить від причин системного характеру. У сучасній динамічній і складній економічній системі заздалегідь прорахувати всі податкові наслідки найрізноманітніших економічних дій підприємства принципово неможливо, тому завжди існують дії, більш вигідні підприємству платнику податків.

1.3. Теоретичні основи функціонування альтернативних систем оподаткування суб'єктів бізнесу

Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів. Основним фінансовим

інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами: чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спеціальний (спрощений).

В усьому світі уряди намагалися працювати з малими платниками податків, встановлюючи альтернативний набір правил оподаткування. Звичайним доказом на користь цього є те, що через складність податкової системи необхідно до її спрощення для тих осіб, які не мають достатніх знань для дотримання загального податкового законодавства та основних правил бухгалтерського обліку. Спеціальні режими для сільського господарства та малого бізнесу, зазвичай розглядаються як спосіб для пом'якшення складнощів, пов'язаних із процедурами загальної податкової системи. Такою альтернативною системою оподаткування стала спрощена система [22].

Запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві, є одним із основних напрямів державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва в Україні, відповідно до статті 4 Закону України „Про державну підтримку малого підприємництва”.

Нововведена спрощена система оподаткування стала альтернативною загальною системою оподаткування. Її альтернативність проявляється, в тому, що:

- по-перше, перехід на спрощену систему – це добровільний вибір суб'єкта господарювання, який відповідає законодавчо встановленим критеріям;
- по-друге, одна й та ж діяльність, здійснювана суб'єктом підприємництва, може оподатковуватися тільки за однією системою оподаткування – звичайною, або альтернативною;
- по-третє, спрощена система заміщує собою звичайну систему, тобто передбачає відповідний перелік податків і зборів, що є обов'язковими до

сплати. При цьому вибір спрощеної системи оподаткування звільняє платника від сплати деяких податків та зборів, що передбачені загальною системою оподаткування [15].

Альтернативна система оподаткування, крім сприяння детінізації економіки, одночасно вирішувала дві проблеми, які були надзвичайно актуальними того етапу розвитку економіки України. Через неспроможність до саморегулювання державної економічної політики треба було знаходити важелі впливу на її оздоровлення. Держава використала стимулюючу функцію оподаткування, а саме: стимулювала зростання обсягів діяльності та ефективного використання наявних ресурсів. Друга – це дерегуляція підприємницької діяльності, що суттєво знижує витрати держави на адміністрування податків та зборів і витрати платників на підготовку податкової звітності, а також зменшує ризик виникнення помилок та застосування штрафних санкцій [15].

За роки незалежності в Україні поступово відбувалось утвердження мало-го підприємництва, у сфері якого сьогодні зайнята значна частина працюючого населення. Позитивній динаміці його розвитку в докризовий період сприяли запровадження фіксованого податку і спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва.

У 1998 році було вперше експериментально запроваджено фіксований сільськогосподарський податок у трьох областях України: Полтавській (Глобинський район), Закарпатській (Ужгородський район) та Донецькій (Старобешівський район). Експеримент себе виправдав і з 1 січня 1999 року цей податок було поширено по всій території України. Фіксований сільськогосподарський податок замінив собою 12 податків і обов'язкових платежів, які, проте, мали неоднаковий вплив на економіку сільськогосподарських підприємств.

З 1999 року по 2003 рік спостерігалася позитивна динаміка зростання кількості платників єдиного податку. Але спрощена система оподаткування, обліку та звітності заснована не на Законі, як того вимагала Конституція

України і Закон України „Про систему оподаткування” від 18 лютого 1997 року, а на Указі Президента, який видав його в силу Перехідних положень Конституції [18].

Прийнятий новий Закон України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності” урахував зміни, що відбулися у законодавстві та був спрямований на збереження існуючих на той час позитивних тенденцій застосування суб’єктами малого підприємництва спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Але цей закон не було прийнято через складну політичну ситуацію в державі. У 2004 році пройшли вибори Президента України і внести зміни до чинного указу минулого Президента вже було неможливим. Потім відбулися вибори до парламенту у 2006 році, через неспроможність Верховної Ради сформувати «конструктивну більшість», – перевибори 2007 року. Потім криза 2008 – 2009 років та вибори Президента 2009 – 2010 років. Приймати Закон України вже було недоцільно, бо починав напрацьовуватись проект Податкового кодексу. Прийняттю Податкового кодексу України (ПКУ) передувало багато причин [43]:

- велика кількість податкових нормативно-правових актів, що суперечили один одному;
- потрібно було знову в післякризовий період оздоровлювати економіку;
- владі потрібно було робити рішучі кроки до реформування податкової системи для виконання вимог Євросоюзу.

Податковий кодекс України дозволив систематизувати нормативні акти, що стосувались спрощеної системи оподаткування та більш детально в 2010 та 2012 роках диференціювати групи платників єдиного податку. Щодо реформ 2010 – 2012 років, то державі, по-перше, необхідно було виходити з кризового стану та систематизувати податкові нормативно-правові акти, які суперечили один одному, по-друге, виконувати вимоги Євросоюзу з реформування податкової системи України за для євроінтеграції [22].

У грудні 2014 внесено кардинальні зміни до спрощеної системи оподаткування. Спеціальні податкові режими в Україні до 2015 року існували

у таких формах:

- спрощена система оподаткування, обліку і звітності;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну і теп-лову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими установками;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

Зміни набрали чинності з 1 січня 2015. Нововведення полягали в тому, що суб'єктів спрощеної системи оподаткування оптимізували з шести до чотирьох груп [i49].

Фізичних осіб-підприємців, залежно від специфіки діяльності, розподілили по 3 групам, для юридичних осіб залишили 3 групу та 4 групу для юридичних осіб сільськогосподарських товаровиробників. На сьогодні підприємці на єдиному податку можуть обрати одну з чотирьох дозволених груп.

З розподілом єдинників на групи були здійснені нововведення:

- дозволено відносити до витрат юридичним особам суми, перераховані суб'єктам платникам на спрощеній системі оподаткування;
- у загальну річну суму доходу підприємців на спрощеній системі оподаткування не враховуються пасивні доходи: роялті, страхові виплати і відшкодування, відсотки, доходи від реалізації майна, дивіденди;
- у доходи включаються безкоштовно отримані цінності за письмовими договорами дарування та сума кредиторської заборгованості зі строком давності;
- книга обліку доходів і витрат з 2012 р. для підприємців 1,2 і 3 груп (неплатників ПДВ) замінена на „Книгу обліку доходів”. Підприємці, платники ПДВ, зобов'язані вести Книгу обліку доходів і витрат. Відтепер підприємці ведуть у книзі запису сумарно за день [26].

Саме спеціальний податковий режим спрямований на стимулювання

малого підприємництва, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Незалежно від цього підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується на рахунки органів Пенсійного фонду України [38].

Для оподаткування суб'єктів малого бізнесу важливо сформулювати головні принципи оподаткування, адже від успішної роботи підприємців значною мірою залежить економічний потенціал країни, соціальна стабільність у суспільстві, підвищення рівня добробуту малозабезпечених верств населення.

В Україні принципи оподаткування – це універсальні категорії, дія яких проявляється в усіх інститутах податкового права: в системі податків і зборів, їх встановленні і введенні, виконанні податкового зобов'язання, правовому статусі учасників податкових правовідносин, механізмі податкового контролю і відповідальності, оскарженні. В цьому полягає базовий характер будь-якого принципу – закласти правовий „фундамент” відокремленої групи норм, не зливаючись з ними по змісту.

Податкове законодавство України ґрунтується на принципах [34]:

– загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації;

– фінансова достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

– соціальна справедливість;

– економічність і нейтральність оподаткування;

– стабільність, рівномірність та зручність сплати тощо.

Після прийняття Податкового кодексу спрощена система оподаткування надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг, таких як:

– спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

– замість різноманітних форм податкової звітності за податками та

зборами, які заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності;

– значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків [36].

Проте, поряд з перевагами спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, існують і певні вади, що стримують розвиток малого підприємництва в Україні, зокрема:

– обмеження обсягів виручки суб'єктів малого бізнесу, які дають право використовувати спрощену систему оподаткування;

– підприємство може перейти на спрощену систему оподаткування зареєструвавшись платником єдиного податку, якщо виконується низка вимог, визначених законодавством;

– суми єдиного податку фізичної особи-платника податку сплачуються авансом за звітний період (квартал).

Нововведення часів податкового кодексу щодо спрощеної системи оподаткування, частково позитивні, а частково негативні. Але так чи інакше всі нововведення впливають на розвиток малого бізнесу в Україні. Їх потрібно знати, щоб оптимізувати податкове навантаження [42].

Для перспективного розвитку оподаткування малого бізнесу можна використати зарубіжний досвід, зокрема країн Європейського Союзу, де спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва набули поширення в інших формах державної підтримки, а саме:

– звільнення окремих видів підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності та запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності;

– запровадження спеціальних режимів оподаткування податком на додану вартість деяких видів операцій, характерних для фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів та ін [22].

Такі підходи передбачають здатність через механізм малого бізнесу у повній мірі вирішувати проблеми зайнятості населення, скорочувати рівень

безробіття, створювати нові робочі місця та задовольняти пропозицію на ринку праці, особливо в умовах дефіциту робочих місць та фінансової кризи.

Отже, можна дійти висновку, що сучасні умови оподаткування малого бізнесу характеризуються відсутністю дієвої системи державної підтримки. Першочергового реформування для досягнення зазначених пріоритетів, вимагає законодавча база з питань оподаткування, яка б найбільшою мірою враховувала соціально-економічний та науково-технічний розвиток нашої держави, і створила нові податкові умови, які б сприяли розвитку малого та середнього бізнесу. Використання оптимального режиму спрощеного оподаткування забезпечить динамічне створення робочих місць, швидке реагування на зміни ринку праці та поглинання надлишків робочої сили.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ДОСЯГНУТОГО РІВНЯ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

2.1. Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма Маяк „Полтавського району (далі ТОВ Агрофірма Маяк), на матеріалах якого виконувалось дослідження є сільськогосподарським підприємством, яке має права юридичної особи, володіє відокремленим майном, від свого імені набуває майнові та особисті немайнові права, вступає в зобов'язання, орендує майно та землю, здійснює будь яку виробничу, комерційну, посередницьку та іншу господарську діяльність, що не суперечить чинному законодавству і Статуту, з метою одержання прибутку.

З метою проведення аналізу фінансового стану ТОВ Агрофірма Маяк слід розглянути сукупність показників, що характеризують: майновий стан, фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність, фінансові результати і рентабельність, ділову активність підприємства тощо, використовуючи інформацію з балансу (Звіту про фінансовий стан) (додатки: А1, А2, А3), звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (додатки: Б1, Б2, Б3).

Види і послідовність формування фінансових результатів підприємства зі врахуванням сформованих окремо доходів та витрат проаналізованої в табл. 2.1 (додаток В1).

Дані табл. 2.1 свідчать про позитивний момент в діяльності ТОВ Агрофірма Маяк, що полягає в покращенні його фінансових результатів за період 2021 – 2023 рр. Так, величина чистого прибутку на підприємстві за цей період зросла більше ніж в два рази з 48406 тис. грн до 107950 тис. грн. За наступні два роки ситуація не змінилась – продовжували розвиватись позитивні тенденції, що підтверджує подальший приріст прирості чистого

прибутку ще майже на половину – до рівня 165091 тис. грн. Наочним відображенням динаміки зміни згаданих показників, а також факторів, які мали вплив на такі зміни слугує рис. 2.1 (додаток В2).

Ліквідність ТОВ Агрофірма Маяк, як і інших подібних господарюючих суб'єктів – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Зі категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, яке характеризує здатність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, що впливають із кредитних та інших операцій, грошового характеру і мають певні терміни оплати.

З категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, яке характеризує здатність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, що впливають із кредитних та інших операцій, грошового характеру і мають певні терміни оплати (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Відносні показники оцінки платоспроможності ТОВ Агрофірма Маяк,
2021 – 2023 рр.**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Нормативне значення	Відхилення (+,-) 2022 р. від 2021 р.	Відхилення (+,-) 2023 р. від 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,130	0,164	0,137	$\geq 0,2$	0,034	-0,027
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,257	0,365	0,426	$\geq 0,7$	0,108	0,061
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,845	2,280	2,806	$\geq 1,0$	0,435	0,526

Розрахунки в наведеній таблиці свідчать про позитивну (окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності за 2022 – 2023 рр.) динаміку всіх показників за досліджувані 2021 – 2023 рр.

Оперативний аналіз платоспроможності ТОВ Агрофірма Маяк дає

можливість виявити ознаки неплатоспроможності в діяльності підприємства для їх подальшого усунення (табл. 2.3).

За досліджуваний період в ТОВ Агрофірма Маяк розвиваються позитивні тенденції. Як свідчать розрахунки табл. 2.3 на підприємстві за досліджуваний період мала місце поточна неплатоспроможність з позитивною зміною значень загального коефіцієнта ліквідності та коефіцієнта забезпечення власними засобами.

Таблиця 2.3

Оцінка та виявлення ознак неплатоспроможності ТОВ Агрофірма Маяк,

2021 – 2023 рр., тис. грн

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) 2022 р від 2021 р.	Відхилення (+,-) 2023 р від 2022 р.
Довгострокові фінансові інвестиції	548	0	0	-548	0
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	22502	26310	23237	735	-3073
Поточні зобов'язання	173111	160242	170006	-3105	9764
Показник поточної неплатоспроможності	-	-	-146769	3292	-12837
Коефіцієнт покриття (Загальний коефіцієнт ліквідності)	1,845	2,280	2,806	0,961	0,526
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	0,458	0,561	0,644	0,186	0,082
Чистий прибуток ("-" збиток)	48406	107950	165091	116685	57141

Невід'ємним елементом загальної оцінки активів ТОВ Агрофірма Маяк загалом, і визначення частки їх необоротної складової, зокрема, є аналіз його майнового стану за інформацією бухгалтерського балансу з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу з обчисленням показників структури та динаміки (табл. 2.4, додаток В3).

Аналітичні дані табл. 2.4 вказують на наявність стабільних тенденцій зростання обсягів майна ТОВ Агрофірма Маяк за досліджуваний період. Так за 2021 – 2022 років загальна вартість майна підприємства зросла на 147480 тис. грн, або на 22,1 %. Таку тенденцію забезпечило, в більшій мірі, збільшення обсягів необоротних активів – на 29,3 %, або 101556 тис. грн, тоді як оборотні активи за аналогічний період зросли на 45924 тис. грн (14,4 %). За наступні два роки обсяг майна ТОВ Агрофірма Маяк – і надалі суттєво зріс, що є позитивним моментом в діяльності підприємства, а розмір такого зростання становив 183573 тис. грн, або 22,6 %. При цьому, переважаючий вплив на загальну зміну в абсолютному розмірі знову мали, навпаки, оборотні активи. Графічним доповненням зроблених висновків є рис. 2.2.

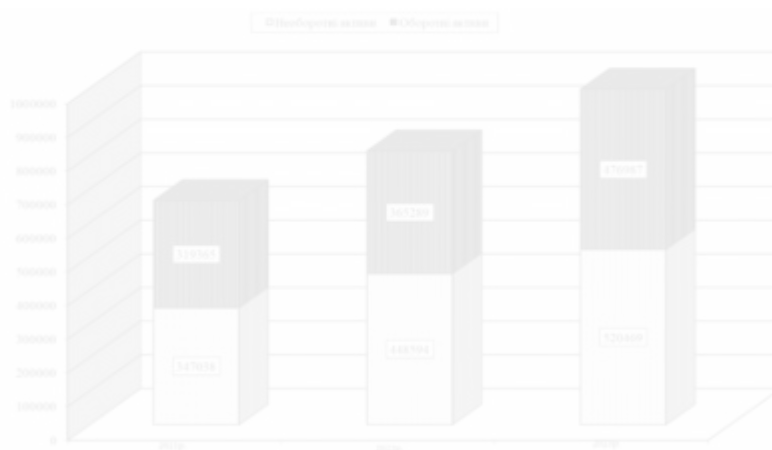

Рис. 2.2. Склад та динаміка окремих видів активів ТОВ Агрофірма Маяк, 2021 – 2023 рр., тис. грн

Розрахунки, здійснені в табл. 2.4 та графічно відображені на рис. 2.2, свідчать про загальний обсяг оборотних активів ТОВ Агрофірма Маяк та динаміку його зміни за останні три роки.

В цілому здійснена оцінка окремих складових фінансово-економічної характеристики діяльності підприємства дає підстави акцентувати увагу на стабільній зміні обсягів капіталу ТОВ Агрофірма Маяк за останні три роки. В

той же час слід відмітити покращення фінансових результатів діяльності підприємства за останній рік та позитивній тенденції рівня його ліквідності та фінансової стійкості.

Політика ТОВ Агрофірма Маяк щодо формування власного капіталу є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає в забезпеченні необхідного рівня самофінансування його виробничого розвитку. Фінансування діяльності підприємства за рахунок власного капіталу є альтернативою до залучення позичкових коштів.

Джерелами формування власних фінансових ресурсів, як ТОВ Агрофірма Маяк, так і інших суб'єктів підприємництва, є:

– внутрішні джерела: прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів, інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів;

– зовнішні джерела: залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу, одержання підприємством безплатної фінансової допомоги, інші джерела формування власних фінансових ресурсів.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, він формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів; проте суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування. Інші внутрішні джерела не грають помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у статутний фонд) або акціонерного (шляхом

ДОДАТКОВОЇ емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безплатна фінансова допомога, яка надається, як правило, лише окремим державним підприємствам. До числа інших зовнішніх джерел входять безплатно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу.

Визначення джерел формування капіталу підприємства є важливою складовою аналізу фінансового становища суб'єктів підприємницької діяльності – взагалі, так і ТОВ Агрофірма Маяк зокрема (табл. 2.5, додаток В4).

Дані табл. 2.5 підтверджують факт збільшення загальної величини капіталу ТОВ Агрофірма Маяк за період 2021 – 2022 рр. на 147480 тис. грн, або на 22,1 %. На даний приріст виключний вплив мало збільшення обсягів власного капіталу підприємства. За період наступних 2022 – 2023 рр. капітал ТОВ Агрофірма Маяк продовжив суттєво зростати – приріст становив 183573 тис. грн, або на 22,6 %. На таке зростання пасивів підприємства, знову переважаючий вплив мало збільшення обсягів власного капіталу (на 171976 тис. грн, або 28,6 %), в той же час зобов'язання підприємства зросли на 11597 тис. грн, що у відносному виразі склало 5,5 %. Такі тенденції за останні три роки вплинули на зміни в структурі пасивів підприємства в сторону збільшення частки власного капіталу і відповідного зростання питомої ваги зобов'язань, що посилює розвиток позитивної ситуації з загальним фінансовим станом на підприємстві. Зроблені висновки доповнює рис. 2.3.

Рис. 2.3. Динаміка зміни розмірів окремих видів капіталу ТОВ Агрофірма Маяк за 2021 – 2023 рр.

Аналіз структури та динаміки капіталу ТОВ Агрофірма Маяк з урахуванням поділу їх на види за рядом класифікаційних ознак проведено у табл. 2.6 (додаток В5).

Аналітичні дані, отримані в табл. 2.6 підтверджують досліджену вище тенденцію зростання загального обсягу пасивів ТОВ Агрофірма Маяк за період 2021 – 2023 рр. Так, слід вказати на стабільну тенденцію зростання **абсолютного** розміру власного капіталу підприємства, який за період 2021 - 2022 рр. зріс на 151277 тис. грн, а за наступні два роки ще на 171976 тис. грн, що у відносному виразі 33,6 % та 28,6 % відповідно. При цьому, слід констатувати порівняно нижчі, і навіть від'ємні, темпи приросту зобов'язань ТОВ Агрофірма Маяк, що обумовило зростання частки саме власного капіталу в структурі пасивів підприємства з 67,6 % у 2019 р. до 77,6 % у 2023 р.

Оцінюючи склад власного капіталу ТОВ Агрофірма Маяк за рівним відповідальності слід вказати на домінування в досліджуваному періоді **ДОДАТКОВОГО** капіталу і зовсім незначний розмір зареєстрованого капіталу. Зроблені висновки щодо поділу пасивів підприємства за різними

класифікаційними підходами проілюстровано на рис. 2.4.

Власний капітал підприємства являє собою фінансові ресурси, які вкладені ним для організації та фінансування господарської діяльності. Нормою для успішної рентабельної роботи підприємства, його високої конкурентоспроможності на ринку і фінансової стійкості є ситуація, за якої власний капітал становить більшу частину його фінансових ресурсів.

До власного капіталу включають: зареєстрований капітал; пайовий капітал; додатковий вкладений капітал; інший додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток; неоплачений капітал; вилучений капітал.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Визнання і оцінка власного капіталу безпосередньо залежить від визначення і оцінки його складових – активів і зобов'язань.

Рис. 2.4. Динаміка видів капіталу ТОВ Агрофірма Маяк, та власного капіталу за рівнем відповідальності, 2021 – 2023 рр.

Слід зазначити, що сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна, яка не є йогою поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників фірми. На суму власного капіталу

суттєво впливають усі умовності бухгалтерського обліку, що були застосовані при оцінці активів і кредиторської заборгованості, і вона може лише випадково співпадати із сукупною ринковою вартістю акцій підприємства чи з сумою, яку можна отримати від продажу чистих активів частинами або підприємства в цілому.

На підприємстві власний капітал представлений в наступних формах (рис. 2.5).

Означені вище види власного капіталу в досліджуваному підприємстві потребують оцінки з позицій, як загального обсягу, так і структури та динамічних змін за останні три роки, спираючись на інформацію зі звіту про власний капітал (додатки: Г1, Г2, Г3) (табл. 2.7).

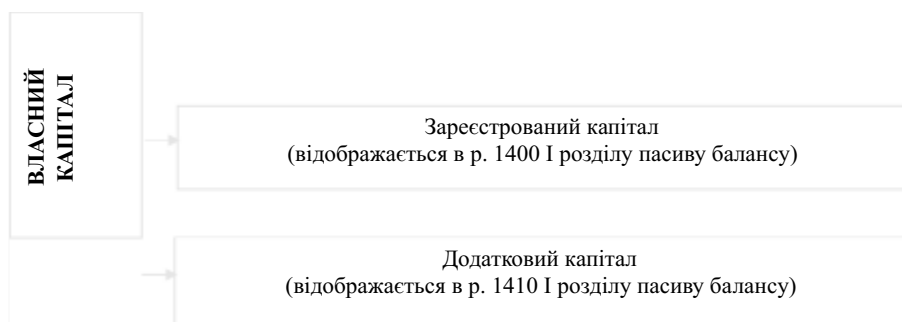

Рис. 2.5. Види власного капіталу наявні у ТОВ Агрофірма Маяк, 2021 – 2023 рр.

Здійснені в табл. 2.7 розрахунки підтверджують, встановлену раніше, тенденцію щодо зростання загального обсягу власного капіталу ТОВ Агрофірма Маяк за досліджуваний період загалом більше ніж на половину. В той же час, зроблені розрахунки засвідчують факт домінування в складі власного капіталу саме нерозподіленого капіталу, на долю якого припадало від 52,8 % у 2021 р. до 62,9 % у 2023 р. Окремо слід звернути увагу на стабільне зростання абсолютного розміру додаткового і резервного капіталу та незмінність величини зареєстрованого капіталу підприємства, тоді коли у відносному вигляді зміни за 2021 – 2023 рр. були протилежними, що наочно підтверджує рис. 2.6.

Таблиця 2.7

Склад, структура та динаміка власного капіталу ТОВ Агрофірма Маяк,
2021 – 2023 рр.

Вид власного капіталу	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення (+,-) 2022 р. від 2021 р.	Відхилення (+,-) 2023 р. від 2022 р.
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %		
Зареєстрований	50250	11,1	50250	8,3	50250	6,5	-	-
Додатковий Резервний	114568 48035	25,4 10,7	157895 57934	26,2 9,6	164780 72005	21,3 9,3	+43327 +9899	+6885 +14071
Нерозподілений прибуток	237954	52,8	336005	55,8	487025	62,9	+98051	+151020
Всього	450807	100,0	602084	100,0	774060	100,0	+151277	+171976

Рис. 2.6. Склад та структура власного капіталу ТОВ Агрофірма Маяк, 2021 – 2023 рр.

В цілому проведені дослідження підтверджують зроблені вище висновки щодо загальних динамічних та структурних змін в складі власного капіталу досліджуваного підприємства.

2.2. Оцінка досягнутого рівня нарахування та сплати прямих податків в загальній системі оподаткування малих підприємств

В даний час в Україні проблеми оподаткування підприємництва **ВІДНОСЯТЬСЯ** до найбільш гострих в економічному, соціальному і політичному контексті. Оподаткування відіграє важливу роль у процесі формування сприятливого клімату для розвитку малого бізнесу, який є важливим фактором мобільності економічних процесів. Особлива соціально-економічна роль малого бізнесу полягає в його здібності в кризових умовах створювати додаткові робочі місця без будь-якого **фінансування з боку держави**, **розширювати самозайнятість населення, залучати в легальну економічну сферу кошти**, що знаходяться поза банківською сфери, формувати конкурентне

середо

вище і створювати серед- ній клас.

Однією з першочергових функцій політики формування податкової СИСТЕМИ будь-якої держави є управління розвитком галузей економіки в країні.

На сьогоднішній день, суб'єкти малого та середнього бізнесу в Україні можуть, на власний вибір використовувати загальну (традиційну) або спрощену системи оподаткування.

Спрощена система оподаткування – спеціальний податковий режим, введений для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва в Україні. Така модель оподаткування була введена Указом Президента України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” 1998 року. Практично без змін вона проіснувала до 2011 року, і лише після 12 років застосування підприємцями був переглянутий порядок обов'язкових податкових відрахувань. Останні суттєві зміни вступили в дію 1 січня 2016 року. Нововведення полягали в тому, що підприємців розділили на чотири групи замість шести.

Говорячи про економічні результати застосування спрощених методів оподаткування для суб'єктів мало- го бізнесу, не можна не зупинитися на соціальні досягнення, які криються за кількісними показниками ефективності їх функціонування.

Однак поряд з істотним позитивним впливом спеціальних режимів оподаткування на розвиток підприємництва і формування доходів бюджету, тенденціями росту та суб'єктів малого бізнесу, і податкових надходжень відмічено цілий ряд негативних моментів у практиці застосування методів спрощеного оподаткування.

Так, отримали широке поширення схеми ухилення від оподаткування з використанням методів спрощеного оподаткування або участю платників єдиного або фіксованого податків. У процесі застосування різних спрощених методів виявились певні протиріччя і двояке тлумачення формулювань ПОЛОЖЕНЬ законодавчих актів, що регламентують відповідні методи.

Досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК останні три роки користується наявними можливостями, які для підприємств малого і середнього бізнесу надає діючий Податковий кодекс, в частині спрощеної форми ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. При цьому досліджуване підприємство сплачує сукупність податків, що характерні для загальної системи оподаткування, в першу чергу, це податок на прибуток та плата за землю, що уособлюють собою систему прямого оподаткування юридичних осіб.

Податок на прибуток на сьогодні є найвагомимим із групи прямих податків у податковій системі України. Саме тому покращання сучасного стану податку на прибуток підприємства є однією із найважливіших соціально-економічних проблем, від швидкого вирішення яких значною мірою залежить подальший розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

Починаючи з 2011 року процес справляння податку на прибуток в Україні регулюється діючим Податковим кодексом зі змінами і доповненнями.

У відповідності до нього платниками податку на прибуток є суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім:

а) бюджетних установ, громадських об'єднань, політичних партій, творчих спілок, релігійних організацій, благодійних організацій, пенсійних фондів,

б) спілок, асоціацій та інші об'єднань юридичних осіб;

в) житлово-будівельних кооперативів, дачних (дачно-будівельних), садівничих та гаражних (гаражно -будівельних) кооперативів (товариств);

г) об'єднань співвласників багатоквартирного будинку, асоціацій власників жилих будинків;

д) сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, кооперативних об'єднань сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів тощо.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення, зменшення)

фінансового результату до оподаткування (прибутку, збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності на різниці які виникають відповідно до положень Податкового кодексу України.

Базою оподаткування є грошове вираження об'єкту оподаткування. На сьогодні, базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків.

Крім того слід відзначити, що до річного доходу від будь-якої діяльності, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, включається дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи. При цьому, витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку та інших документів.

Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік.

Окремо зауважимо, що податок, що підлягає сплаті до бюджету платниками податку, зменшується на суму нарахованого та сплаченого податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) щодо об'єктів нежитлової нерухомості. Якщо платник податку на прибуток у звітному періоді не отримав прибутку, або сума податку на прибуток менша ніж сума податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, залишок суми такого податку, не врахований у зменшення податку на прибуток ПОТОЧНОГО періоду, не переноситься на зменшення податку на прибуток наступних податкових (звітних) періодів.

ТОВ АГРОФІРМА МАЯК дотримуючись норм чинного податкового законодавства подавало в 2021 – 2023 рр. Податкову декларацію з податку на прибуток підприємства (додатки: Г, Д, Е).

Оцінка нарахування та сплати податку на прибуток ТОВ Агрофірма

52

Маяк здійснена з використанням даних, згаданої вище, податкової звітності, що формується наростаючим підсумком з початку року, відображена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Динаміка справляння податку на прибуток у ТОВ АГРОФІРМА МАЯК,
2021 – 2023 рр.**

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Дохід від будь -якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), грн	2965678	3210600	4012300
Темп зміни (+,-) розміру доходу від будь -якої діяльності, грн	X	+244922	+796300
Темп зміни (+,-) розміру доходу від будь -якої діяльності, %	X	+8,3	+24,8
Фінансовий результат до оподаткування, грн	12400	148900	277338
Частка фінансового результату до оподаткування у доходи від будь -якої діяльності, %	0,4	4,6	6,9
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18
Сума податку на прибуток, грн	2232	26802	49921
Темп зміни (+,-) розміру податку на прибуток, грн	X	+24570	+23116
Темп зміни (+,-) розміру податку на прибуток, %	X	в 12 р.	+86,2

Розрахунки проведені в табл. 2.8 дають підстави зробити висновок про те, що досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в досліджуваному періоді мало **ПОЗИТИВНИЙ** фінансовий результат – прибуток, тобто формувало об'єкт для нарахування податку на прибуток, зміна обсягів якого характеризувалась стабільними тенденціями за останні три роки.

Так, сума доходу від усіх видів діяльності ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за період 2021 – 2022 рр. збільшилась на 244922 грн, або на 8,3 %, тоді як за наступні два роки такий приріст складав вже 796300 грн, або 24,8 %.

Одночасно, зауважимо, що розмір фінансового результату до оподаткування – прибутку ТОВ АГРОФІРМА МАЯК змінювався, загалом, за аналогічними тенденціями.

Однак, якщо проаналізувати витратну складову діяльності досліджуваного підприємства, то слід говорити, про те, що саме в 2023 р. воно мало найменший розмір витрат в порівнянні з його доходами. Про це свідчить частка об'єкта оподаткування (фінансового результату до оподаткування ТОВ

53

АГРОФІРМА МАЯК у доходах, розмір якої збільшився з 0,4 % у 2021 р. до 4,6 % у 2022 р. і відповідно до 6,9 % у 2023 р.

Беручи до уваги той факт, що ставка податку протягом року залишалася незмінною – 18 % відмічаємо аналогічну тенденцію зміни суми нарахованого до сплати податку на прибуток із динамікою зміни прибутку до оподаткування ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, що наочно відображає рис. 2.6.

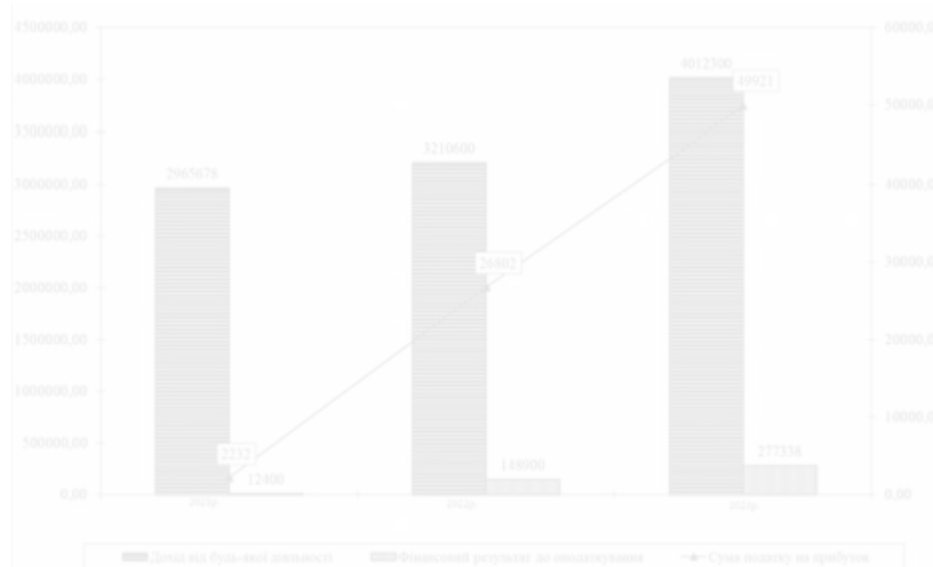

Рис. 2.6. Динаміка нарахування та сплати податку на прибуток в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, 2021 – 2023 рр., грн

Наведений рис. 2.6 наочно доводить, обгрунтовані вище, нестабільні тенденції справляння податку на прибуток в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК.

Поряд з податком на прибуток ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в 2022-2023 рр. сплачувало плату за землю, методика справляння є загалом схожою та порядок справляння єдиного (фіксованого сільськогосподарського) податку.

ТОВ АГРОФІРМА МАЯК є платником плати за землю в частині орендної плати, оскільки є землекористувачем користуючись на умовах оренди окремими земельними ділянками. При цьому базою оподаткування є нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта

індексації, визначеного відповідно до діючого порядку. У відповідності до діючого податку плата за землю є місцевим податком, а це означає, що місцеві органи самоврядування можуть на власний розсуд встановлювати ставку податку в межах від 3 до 12 відсотка.

Оцінка поданої ТОВ АГРОФІРМА МАЯК до податкових органів Податкової декларації з плати за землю свідчить, що згідно з рішенням в 2021 – 2022 рр., по ріллі, яка була у користуванні підприємства, діяла ставка 3 % визначеної бази оподаткування, яка у 2018 р. зросла до 4 %. Загальний розмір плати за землю в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК складався з розрахунків по окремих земельних ділянках (табл. 2.9).

Здійснені в табл. 2.9 розрахунки свідчать про той факт, що ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у 2021 – 2023 рр. користувалося окремими земельними ділянками (від однієї у 2021 р. до трьох у 2023 р., що відрізнялися, як площею, так і грошовою оцінкою. Крім того слід відміти зростання ставки плати за землю з 3 до 4 відсотків в останньому з досліджуваних років. Як наслідок відмічаємо зростання розміру сплаченої орендної плати за землю за 2021 – 2022 рр. на 39882,94 грн, або на 43,3 %. За наступні два роки ТОВ АГРОФІРМА МАЯК сума визначеної до сплати орендної плати зросла з 131991,34 грн у 2022 р. до 255962,13 грн у 2023 р., або майже у два рази, що наочно підтверджує рис. 2.7.

Таблиця 2.9

**Динаміка справляння плати за землю (в частині орендної плати за землю)
ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, 2021 – 2023 рр.**

Показники	Площа земельної ділянки, га	Грошова оцінка 1 га, грн	Ставка податку, %	Сума податку, грн
2021 р.				
Рілля (земельна ділянка №1)	2,0000	1535140,02	3,00	92108,40
Всього	2,0000	X	X	92108,40
2022 р.				
Рілля (земельна ділянка №1)	0,7945	2199855,66	3,00	52433,56
Рілля (земельна ділянка №2)	1,2055	2199855,66	3,00	79557,78
Всього	2,0000	X	X	131991,34
Відхилення (+,-) 2022 р. від 2021 р.	X	X	X	

- абсолютне, грн				+39882,94
- відносне, %				+43,3
2023 р.				
Рілля (земельна ділянка №1)	0,7945	2544652,22	4,00	80869,05
Рілля (земельна ділянка №2)	1,2055	2544652,22	4,00	122703,13
Рілля (земельна ділянка №3)	0,6500	2014998,01	4,00	52389,95
Всього	2,6500	X	X	255962,13
Відхилення (+,-) 2023 р. від 2022 р.				
- абсолютне, грн	X	X	X	+123970,79
- відносне, %				+93,9

Наведений рис. 2.7 наочно підтверджує факт впливу на загальний обсяг нарахованої плати за землю (в частині орендної плати) крім площі земельної ділянки та ставки плати за землю також грошової оцінки землі, що має законодавчо обумовлену властивість збільшуватись щороку.

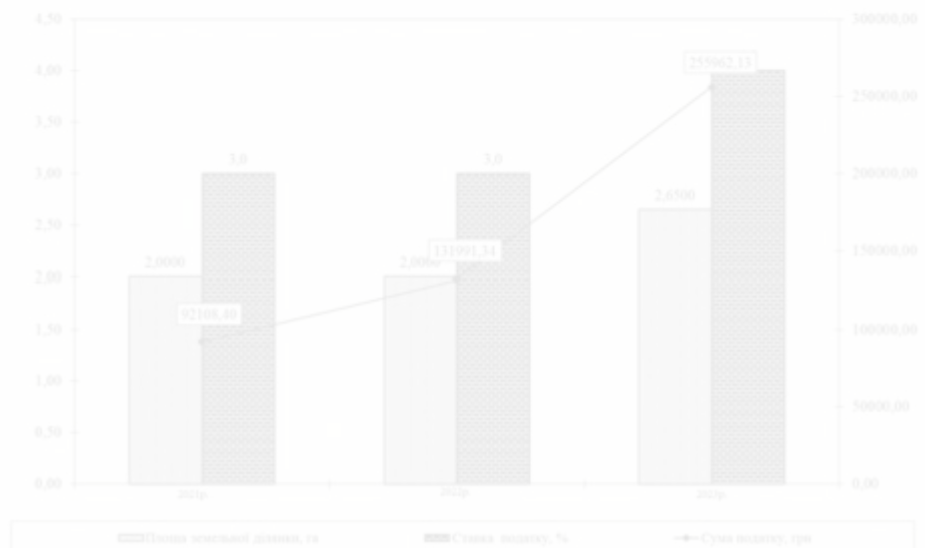

Рис. 2.7. Динаміка нарахування плати за землю (в частині орендної плати за землею) ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, 2021 – 2023 рр.

Загалом, наявна ситуація із різким зростанням податкового навантаження з податку на прибуток та плати за землю є підставою для того, щоб досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК підняло питання щодо доцільності

переходу на спрощену систему оподаткування, перейшовши на сплату єдиного податку.

2.3. Фінансовий механізм справляння податку на додану вартість на підприємствах малого та середнього бізнесу

У загальній системі непрямих податкових платежів податок на додану вартість посідає особливе місце. Цей податок, що охоплює найбільшу кількість суб'єктів господарювання, є одним з основних джерел наповнення Державного бюджету України.

В Україні податок на додану вартість був введений в дію 1 січня 1992 року Законом „Про податок на добавлену вартість” від 20.12. 1991 р. Закон діяв лише до червня 1993 року – і був замінений декретом КМУ „Про податок на добавлену вартість” від 26.12. 1992 р. Згодом, 03.04. 1997 р. було прийнято Закон України „Про податок на додану вартість”, він набув чинності 01.07. 1997 р. У наш час цей закон втратив чинність на підставі нового Податкового Кодексу України введеного в дію з початку 2011 р.

Податок на додану вартість має високу ефективність з фіскальної точки зору. Широка база оподаткування, яка включає не тільки товари, але й роботу і послуги. Сприяє вагомому зростанню доходів держави від цього податку. Вилучення податку на всіх етапах руху товарів сприяє рівномірному розподілу податкового тягаря між усіма суб'єктами підприємницької діяльності. Універсальні, тобто єдині, ставки полегшують як обчислення податку безпосередньо для платників, так і контроль державних податкових органів за дотриманням платіжної дисципліни.

Починаючи з 2011 року механізм справляння податку на додану вартість

регламентується нормами Податкового кодексу, у відповідності до якого платниками цього податку є: 1) будь-яка особа, що провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку; 2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку; 3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України тощо.

При цьому слід зазначити, що вимогою для реєстрації платника ПДВ є наявність загальної суми від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1000000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання), крім особи, яка є платником єдиного податку першої – третьої групи.

Врахування положень чинного законодавства передбачає визначення об'єкта оподаткування шляхом оцінки господарських операцій здійснюваних платником ПДВ (рис. 2.8).

Визначення об'єкта оподаткування є передумовою встановлення бази для обчислення ПДВ. Базою оподаткування вироблених на митній території України чи ввезе них на митну територію України товарів є договірна (контрактна) вартість, але не менша митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до Митного кодексу України, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті, за винятком податку на додану вартість, що включаються до ціни товарів /послуг згідно із законом.

Невід'ємним елементом механізму справляння податку на додану вартість є його ставки, які встановлюються у відсотках від бази оподаткування в таких розмірах: 20 відсотків, 7 відсотків та 0 відсотків.

Справляння податку на додану вартість передбачає використання цілої системи пільг, що поділяється на дві групи: 1) перелік операцій, що оподатковуються за пільговою ставкою (0 відсотків); 2) перелік операцій, що звільнені від оподаткування.

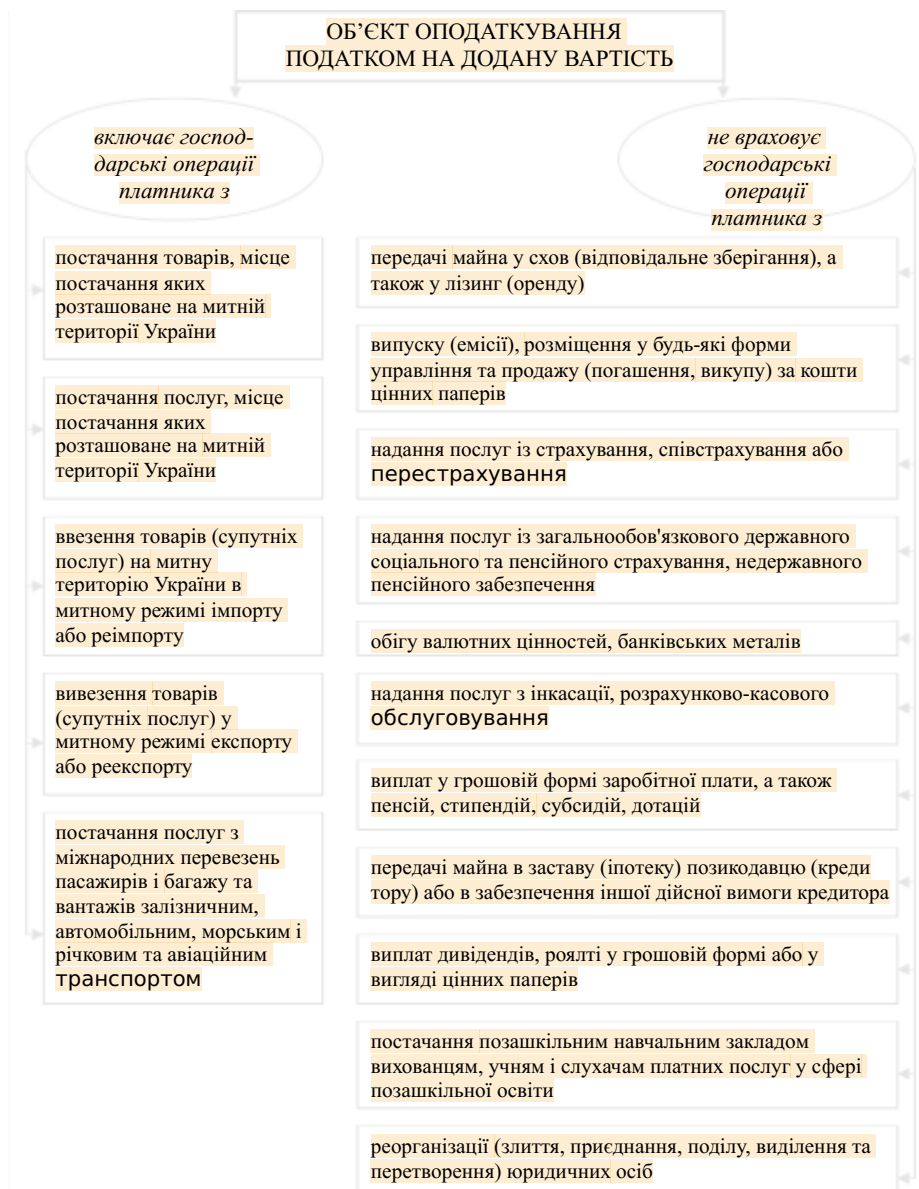

Рис. 2.8. Законодавчий механізм формування об'єкта оподаткування податком на додану вартість

Суми податку на додану вартість, що підлягають сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету, визначаються як різниця між загальною сумою

податкових зобов'язань, що виникли у зв'язку з будь-яким продажем товарів (робіт, послуг) протягом звітного періоду, та сумою податкового кредиту звітного періоду.

Уі строки, передбачені законом для відповідного податкового періоду, платник податку подає органу державної податкової служби за місцем свого знаходження Податкову декларацію незалежно від того, виникло у цьому періоді податкове зобов'язання чи ні.

Слід зазначити, що чинними законодавчими нормами визначено ряд окремих форм Податкової декларації, які складаються з основних частин і сукупності додатків. Наведені форми звітності доводять факт неоднакового підходу до справляння ПДВ підприємствами різних галузей – насамперед сільськогосподарськими товаровиробниками.

Так, досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК складало та щомісячно подавало до Державної податкової інспекції за місцем реєстрації в органах Державної фіскальної служби загальну податкову декларацію з податку на додану вартість (додатки: Ж, З).

За Податковою декларацією з ПДВ (загальною) ТОВ АГРОФІРМА МАЯК сплачує ПДВ та при наявності позитивної різниці між сумами податкових зобов'язань і податкового кредиту перераховує позитивну суму податку до бюджету. Використовуючи інформацію податкових декларацій з ПДВ (загальних) в розрізі місяців за останній рік проаналізуємо нарахування ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у табл. 2.10.

Виходячи з проведених в табл. 2.10 розрахунків ми можемо дійти висновку про те, що сума податкового зобов'язання по всіх видах діяльності (крім пов'язаних із сільським господарством) у ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в розрізі місяців 2023 р. не характеризується стабільними тенденціями. Те ж саме варто сказати і про суму податкового кредиту, якщо оцінювати дані показники за підсумковими значеннями за окремі квартали року. Так, за підсумками I кварталу узгоджена сума податку в розмірі 2116311 грн являла собою ту частину, яка має бути відшкодована з бюджету підприємству.

Таблиця 2.10

**Динаміка нарахування ПДВ за загальною декларацією у ТОВ
АГРОФІРМА МАЯК, за 2023 р. грн**

Період	Податкове зобов'язання	Податковий кредит	Сума ПДВ, що належить сплаті до бюджету	Сума ПДВ, що належить до відшкодування з бюджету
1	2	3	4	5
Січень	403848	3544999	-	3141151
Лютий	2477146	1779570	697576	-
Березень	3236362	2909098	327264	-
Разом I квартал	6117356	8233667	1024840	3141151
Узгоджена сума ПДВ за квартал	X	X	X	2116311
Квітень	5801364	5545419	255945	-
Травень	4286182	4098798	187384	-
Червень	9816675	9719046	97269	-
Разом II квартал	19904221	19363263	540598	-
Узгоджена сума ПДВ за квартал	X	X	540958	X
Відхилення (+,-) II кварталу від I кварталу: абсолютне, грн	+13786865	+11129596	-484242	-3141151
відносне, %	+225,4	+135,2	-47,3	X
Липень	1404759	1877844	-	473085
Серпень	1516689	1219444	175890	-
Вересень	1621230	1543342	77888	-
Разом III квартал	4542678	4640630	253778	473085
Узгоджена сума ПДВ за квартал	X	X	X	219307
Відхилення (+,-) III кварталу від II кварталу: абсолютне, грн	-15361543	-14722633	-286820	+473085
відносне, %	-77,2	-76,0	-53,1	X
Жовтень	543884	1209631	-	665747
Листопад	853776	695186	158590	-
Грудень	1115230	438570	626660	-
Разом IV квартал	2512890	2343387	785250	665747
Узгоджена сума ПДВ за квартал	X	X	119503	X
Відхилення (+,-) IV кварталу від III кварталу: абсолютне, грн	-2029788	-2297243	+531472	+192662
відносне, %	-44,7	-49,5	+209,4	+40,7
Всього за рік	33077145	34580947	2604466	4279983
Узгоджена сума ПДВ за рік	X	X	X	1675517

За наступний (II) квартал ситуація змінилась на протилежну і вже ТОВ АГРОФІРМА МАЯК мало до сплати в бюджет 540958 грн ПДВ.

Далі ж в III кварталі податковий кредит на підприємстві перевищував розміри його податкових зобов'язань на 219307 грн, а у IV кварталі знову узгоджена сума ПДВ являла собою податкове зобов'язання – 119503 грн.

Такі тенденції обумовили загальний розмір ПДВ, що належить до відшкодування ТОВ АГРОФІРМА МАЯК з бюджету держави за результатами 2023 року – 1675517 грн. Наочно зроблені висновки відображено на рис. 2.9.

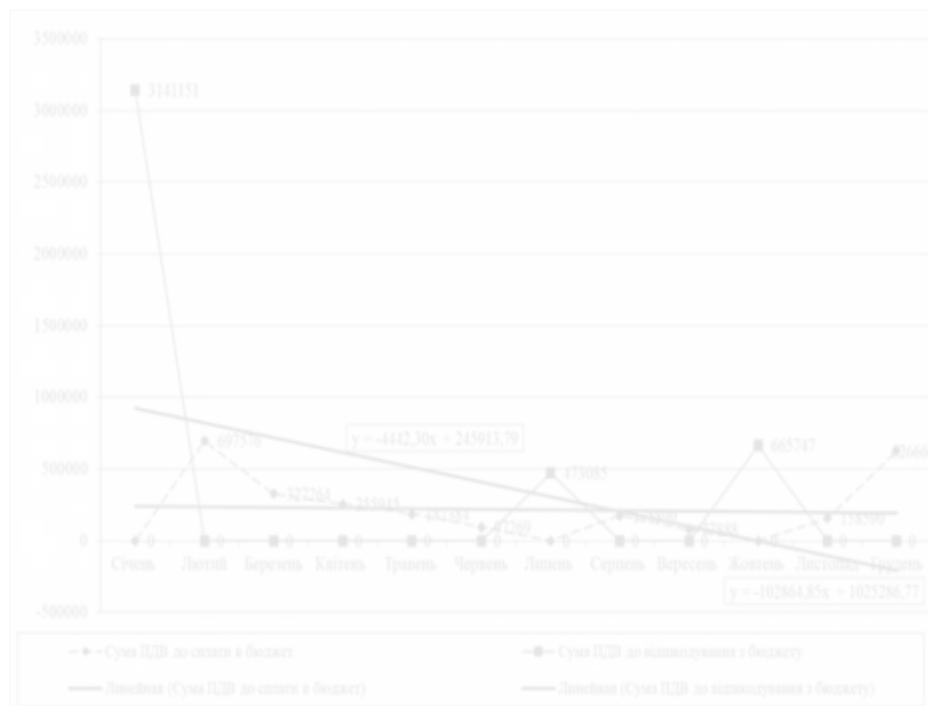

Рис. 2.9. Динаміка узгодженого розміру ПДВ у ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за податковою декларацією з ПДВ (загальною), 2023 р., грн

Наведений рисунок дає підстави зробити два головних висновки:

– по-перше в досліджуваному ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в більшості місяців 2023 року мають місце суми ПДВ, що підлягають перерахуванню у бюджет, однак наявний лише в трьох місяцях розмір податку належного до відшкодування сукупно перевищує податкові зобов’язання;

– по-друге, слід вказати на факт одночасного стабільного зменшення обох показників в середньому на місяць відповідно по 4442,30 грн та 102864,85 грн.

2.4. Аналіз стану прибуткового оподаткування працівників малих підприємств

Податок на доходи фізичних осіб – це важливий інструмент забезпечення формування дохідної частини Державного бюджету України, посідає друге почесне місце серед податкових надходжень. Він найчастіше змінював назву: з прибуткового податку з громадян на податок з доходів фізичних осіб і на податок на доходи фізичних осіб відповідно до Податкового кодексу України. Крім цього, зміни та доповнення до Закону України „Про податок з доходів фізичних осіб” (2003 р.) вносилися 37 разів. Наведені аспекти підкреслюють необхідність розгляду питання адміністрування даного податку до бюджету

Формування податкової системи України розпочалося на рубежі 1991–1992 рр. з прийняттям Закону Української РСР „Про систему оподаткування” від 25.06. 1991 року в якості закону, що регулює національну систему оподаткування. Необхідно відмітити, що незважаючи на свою, доведену часом, недосконалість даний нормативний документ став відправною точкою на шляху формування власною системи оподаткування доходів фізичних осіб. Фактично даний Закон України засвідчував факт прийняття власної системи прибуткового оподаткування населення. В цей же період часу було прийнято Декрет Кабінету Міністрів України „Про прибутковий податок з громадян”, яким регламентувалось справляння прибуткового податку з громадян в Україні аж до 2004 р.

Створена вітчизняна система оподаткування доходів фізичних осіб мала дві характерні особливості щодо попередньої, ще союзної системи: по-перше, замість неоподаткованого мінімуму (розміру доходу в межах якого податок не стягується) виділявся розмір неоподаткованого доходу; по-друге, були встановлені умови та ставки податку для всіх категорій.

Характерною рисою розвитку системи прибуткового оподаткування в Україні в 1991–2003 рр. була постійна зміна інтервалів та ставок прогресивного

оподаткування .

Починаючи з 01.01. 2004 р. регулювання системи прибуткового оподаткування населення відбувалося за нормами Закону України „Про податок з доходів фізичних осіб” від 25.02. 2003 р. № 889 -IV. Даний нормативний документ вніс ряд радикальних змін починаючи від зміни назви „прибуткового податку з громадян” на „податок з доходів фізичних осіб” та відміни прогресивної шкали оподаткування до нового механізму обчислення податку і формування відповідної податкової звітності.

Починаючи ж з 2011 року **принциповою зміною стало введення Податкового кодексу України, який став правонаступником діючих нормативних документів в сфері прибуткового оподаткування фізичних осіб. При цьому, зміни були менш радикальними, ніж у 2004 р., хоча й суттєвими, зокрема щодо часткового повергнення до прогресивності у використанні ставок, змін у механізмах застосування податкових соціальних пільг та розширення переліку необхідної до формування податкової звітності.**

У відповідності до чинного Податкового кодексу формування загального місячного (річного) оподаткованого доходу, що виступає об’єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб передбачає аналіз сукупності існуючих видів доходів громадян з врахуванням лише тих, що підлягають **оподаткуванню** за діючими ставками. До таких відносяться:

- доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту);
- суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;
- доходи від продажу об’єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, та прирівняні до них права, доходи у вигляді сум авторської винагороди, іншої плати за надання права на користування або розпорядження іншим особам нематеріальним активом;
- дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду;
- дохід у вигляді дивідендів, вигравшів, призів, процентів, дивідендів, а

ТАКОЖ вигравшів та призів у державну грошову лотерею;

– дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна у межах;

– сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки тощо.

При цьому до числа доходів, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподаткованого доходу, відносяться: сума державної та соціальної матеріальної допомоги, державної допомоги у вигляді адресних виплат та надання соціальних і реабілітаційних послуг, сума доходів, отриманих платником податку у вигляді процентів, сума виплат чи відшкодувань (крім заробітної плати чи інших виплат та відшкодувань за цивільно-правовими договорами), сума грошового або майнового утримання чи забезпечення військовослужбовців строкової служби (у тому числі осіб, що проходять альтернативну службу), кошти, отримані платником податку на відрядження або під звіт і розраховані, аліменти, кошти, отримані платником податку в рахунок компенсації (відшкодування) вартості майна (нематеріальних активів), дивіденди, які нараховуються на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), доходи від відчуження безпосередньо власником сільськогосподарської продукції (включаючи продукцію первинної переробки), вирощеної (виробленої) ним на земельних ділянках, сума стипендії, яка виплачується з бюджету учню, студенту, курсанту військових навчальних закладів, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, але не вище ніж межа для застосування податкових соціальних пільг. Основна сума депозиту (вкладу), внесеного платником податку до банку чи небанківської фінансової установи, яка повертається йому; вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України, дохід фізичної особи-підприємця, з якого сплачується єдиний податок згідно із спрощеною системою оподаткування тощо.

Результати розрахунків за даним податком узагальнюються у Податково-

му розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку і сум утриманого з них податку, який оформляється щоквартально і подається до податкових органів за місцем реєстрації платників. На основі даної звітності проаналізуємо динаміку нарахування податку в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК з доходів, що можуть виступати предметом для стягнення даного податку (табл. 2.11).

Розрахунки здійснені в табл. 2.11. підтверджують зроблені висновки про загальне зростання сукупного розміру виплачених ТОВ АГРОФІРМА МАЯК доходів окремим фізичним особам. При цьому, зауважимо, що за 2021 – 2023 рр. загальне зростання нарахованих доходів нарахованих податковим агентом (ТОВ АГРОФІРМА МАЯК) забезпечувалось приростом абсолютного розміру, як заробітної плати, так і доходів нарахованих власникам майнових та земельних паїв.

Одночасно, слід відмітити, що різні відносні темпи приросту цих доходів обумовлюють подальші структурні зміни в їх складі в напрямку зменшення за 2021 – 2023 рр. частки заробітної плати, та відповідного зростання частки доходів виплачених власникам майнових та земельних паїв з роки. Даний факт свідчить про розширення досліджуваного підприємства за рахунок оренди земельних та майнових паїв фізичних осіб, що не є працівниками ТОВ АГРОФІРМА МАЯК та стабільність зростання заробітної плати на підприємстві. Крім того, слід вказати на виключне домінування саме оподатковуваних доходів.

Вивчення складу та структури оподатковуваних доходів, що були, ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у досліджуваному періоді, нараховані виплачені на користь фізичних осіб дає підстави свідчити про те, що поряд із значними частками доходів у вигляді орендної плати по земельних і майнових паях, переважаюча роль належить саме доходам у вигляді заробітної плати та виплат прирівняних до неї.

Таблиця 2.11

Склад, структурі та динаміка доходів нарахованих в ТОВ АГРОФІРМАі МАЯК на користь фізичних осіб, 2021 – 2023 рр.

Вид доходу (код ознаки доходу)	2021 р.		2022 р.		Відхилення (+, -) 2022 р. від 2021 р.		2023 р.		Відхилення (+, -) 2023 р. від 2022 р.	
	сума, грн	ПІТОМА вага, %	сума, грн	ПІТОМА вага, %	суми, грн	ПІТОМОЇ ваги, %	сума, грн	ПІТОМА вага, %	суми, грн	ПІТОМОЇ ваги, %
Заробітна плата (101)	281747,09	63,2	364849,94	60,1	+83102,85	-3,1	541688,22	56,3	176838,28	-3,8
Виплати за ці - вільно-правовими договорами (102)	15157,28	3,4	15176,79	2,5	+19,51	-0,9	18954,30	2,0	3777,51	-0,5
Дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (106)	148897,99	33,4	227044,72	37,4	+78146,73	+4,0	401255,68	41,7	174210,96	4,3
Всього доходів	445802,37	100,0	607071,44	100,0	161269,07	X	961898,20	100,0	354826,76	X

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база однією з найбільш активно використовуваних податкових пільг раніше була універсальна знижка – неоподатковуваний мінімум, що являє собою найменшу частину об'єкта оподаткування, яка цілком звільняється від оподаткування. Він застосовувався за кожний повний місяць, протягом якого було отримано дохід. З 1 січня 2004 року розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян 17 грн. замінено соціальною пільгою в розмірі мінімальної заробітної плати.

Розмір пільги залежить від соціального, майнового, сімейного статусу платника податків або інших обставин. Закон визначає, що податкова соціальна пільга застосовується до суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого з джерел на території України від одного працедавця у вигляді заробітної плати, якщо розмір цього доходу не перевищує прожиткового мінімуму для працездатних осіб, збільшеного на коефіцієнт 1,4.

Одночасно слід відмітити, що із введенням в дію Податкового кодексу змінився підхід до встановлення розмірів податкових соціальних пільг. Відтепер їх розмір дорівнюватиме величині не мінімальної заробітної плати, розміру прожиткового мінімуму для працездатного населення. Хоча, ці зміни є по суті формальними, зважаючи на той факт, що починаючи з 2010 р. дані показники вирівнялись.

Отже з урахуванням норм Податкового кодексу платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги:

У розмірі, що дорівнює 50 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року: 1) для будь-якого платника податку, 2) для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, – у розрахунку на кожну таку дитину.

У розмірі, що дорівнює 150 відсоткам суми пільги, що дорівнює 100

69

відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для такого платника податку, який: 1) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником – у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років, 2) утримує дитину-інваліда – у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років, 3) є чорнобильцем першої або другої категорій осіб, 4) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом, 5) є інвалідом I або II групи, у тому числі з дитинства, крім інвалідів, 6) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів, 7) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни.

У розмірі, що дорівнює 200 відсоткам суми пільги, що дорівнює 100 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, – для такого платника податку, який є: 1) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, 2) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, 3) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою, 4) особою, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни, 5) особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року.

В наступній таблиці здійснено дослідження динаміки нарахування податку на доходи працівників ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у вигляді заробітної плати крізь призму існуючих можливостей щодо застосування податкових соціальних пільг.

Таблиця 2.12

**Динаміка справляння в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК податку на доходи
фізичних осіб у вигляді заробітної плати, 2021 – 2023 рр.**

Показник	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 р. від 2021 р.		2023 р.	Відхилення (+,-) 2023 р. від 2022 р.	
			абсолют- не, грн	віднос- не, %		абсолют- не, грн	віднос- не, %
Середньорічна* чисельність найманих працівників, чол.	11	12	+1	+9,1	10	-2	-16,7
Сукупні витрати на оплату праці за рік, грн	281747,09	364849,94	+83102,85	+29,5	541688,22	+176838,28	+48,5
Середньомісячна заробітна плата, грн	2132,38	2533,68	+401,30	+18,8	4514,07	+1980,39	+78,1
Середньорічна чисельність працівників, що користуються податковими соціальними пільгами, чол.	4	5	+1	+25,0	3	-2	-40,0
У % до загальної чисельності працюючих, %	36,4	41,2	+4,8	X	30,0	-11,2	X
Ставка податку на доходи фізичних осіб, %	18	18	-	X	18	-	X
Нараховано податку на доходи фізичних осіб, грн	48178,74	62754,19	+14575,45	+30,3	93387,05	+30632,86	+48,8

*обчислена за середньою арифметичною простою

Розрахунки, здійснені в табл. 2.13 свідчать, що за період 2021 – 2022 рр. в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК середньомісячна зарплата збільшилась на 401,30 грн або 18,8 %, а саме з 2132,38 грн до 2533,68 грн. Поряд з цим збільшення чисельності працівників (з 11 осіб у 2021 р. до 12 осіб у 2022 р.) додатково вплинуло на загальну тенденцію зростання сукупного розміру нарахованої заробітної плати на 29,5 %, або майже на третину. Поряд з цим, слід вказати на одночасну дію ще одного фактора, який обумовлює розмір податку – приріст кількості найманих працівників, що користувались податковими соціальними пільгами з 4 до 5 осіб.

Схожість

Цитати

Посилання

Вилучений
текст

Підміна символів

Коментарі

71

За наступні 2022 – 2023 рр. чисельність працюючих зменшилась на 2 особи, або 16,7 %, в той час як темп приросту заробітної плати суттєво зріс до 18,8 % до 78,1 % (з 2533,68 грн у 2022 р. до 4514,07 грн у 2023 р). Дані зміни все ж сукупно забезпечили збільшення надходжень до бюджету від ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у формі сплати податку на доходів фізичних осіб на 30632,86 грн або на 48,8 %. При цьому, на динаміку сплаченого податку за цей період, певний вплив мав факт використання податкових соціальних пільг, оскільки чисельність осіб, які ними користувались за досліджуваний період зменшилась на 2 особи або на 40,0 %. Наочно дані висновки підтверджує рис. 2.10.

На основі розглянутих вище особливостей нарахування і сплати податку з доходів фізичних осіб слід відмітити позитивну тенденцію, яка полягає майже у відсутності заборгованості ТОВ АГРОФІРМА МАЯК.

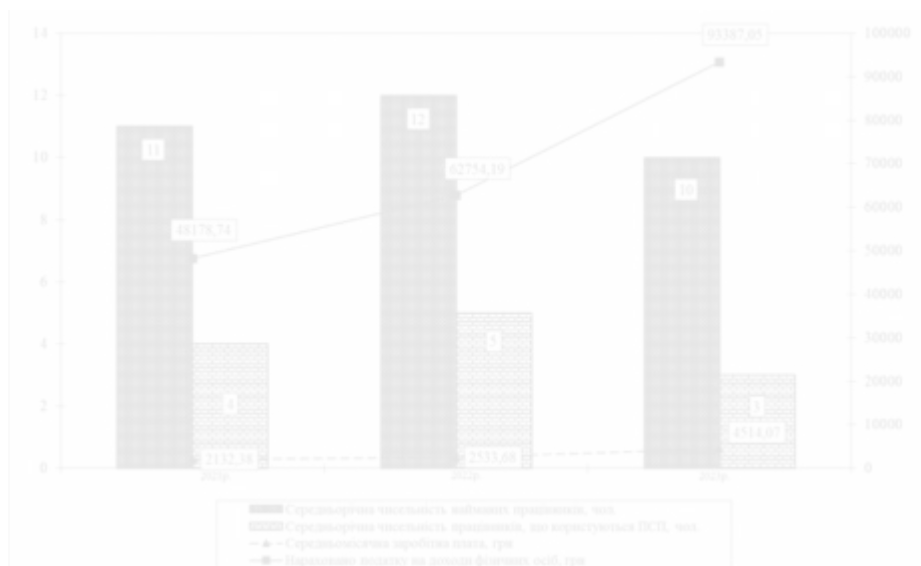

Рис. 2.10. Параметри оподаткування заробітної плати працівників ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за 2021 – 2023 рр.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

3.1. Перспективи оптимізації податкового навантаження малих та середніх підприємницьких структур

Оподаткування підприємств малого та середнього бізнесу є головним ЧИННИКОМ зовнішнього середовища, який суттєво впливає на їхню діяльність. Саме малі підприємства, які не потребують великого стартового капіталу та забезпечують високу оборотність ресурсів, здатні швидко реагувати на зміни РИНКОВОГО попиту та за рахунок цього забезпечувати рівновагу на споживчому ринку в умовах нестабільної економіки й обмеженості фінансових ресурсів. Тому, малі підприємства постійно розробляють шляхи оптимізації своїх витрат, в тому числі і податкових.

Для досягнення максимального фінансового результату своєї діяльності кожен суб'єкт господарювання намагається зменшити свої витрати і видатки, ТОМУ видатки на сплату податків – не виключення. Більшість підприємців і менеджерів взагалі вважають, що видатки на сплату податків є не обов'язковими, не продуктивними, які не приносять доданої вартості, тому всякими методами намагаються їх мінімізувати.

Податкове планування на мікрорівні визначається як система заходів підприємства, спрямована на максимальне використання можливостей чинного законодавства з метою законної оптимізації податкових платежів; бюджетування податків - система заходів, спрямована на визначення планової суми податкових платежів, що підлягають сплаті підприємством у майбутніх періодах. Значна частина науковців визначають податкове планування як „цілеспрямовану діяльність платника податків, орієнтовану на максимальне використання всіх нюансів існуючого законодавства з метою зменшення податкових платежів до бюджету”.

Податкове планування за умови його правильної організації дає підприємству можливість:

- 1) дотримуватися податкового законодавства шляхом правильності розрахунку податків, зборів та інших платежів податкового характеру;
- 2) звести до мінімуму податкові зобов'язання;
- 3) максимально збільшити прибуток;
- 4) розробити структуру взаємовигідних угод із постачальниками і замовниками;
- 5) ефективно керувати грошовими потоками;
- 6) уникати штрафних санкцій.

Для здійснення податкового планування на підприємствах малого бізнесу використовуються загальні та спеціальні методи планування (рис. 3.1).

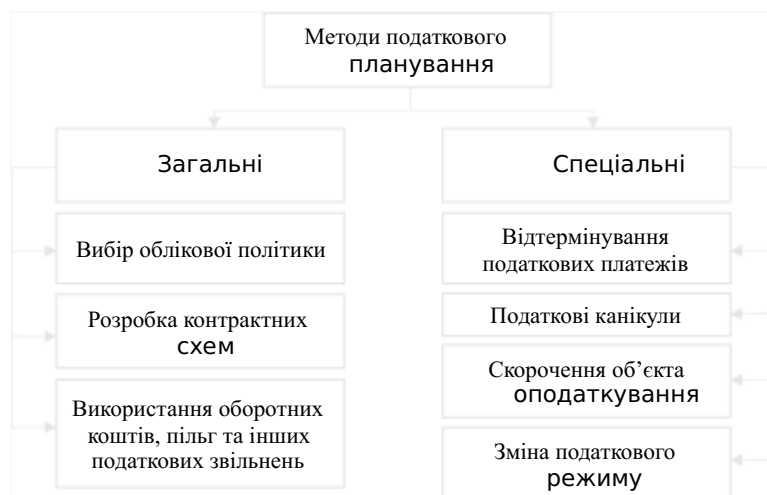

Рис. 3.1. Методи податкового планування на підприємстві

Використання методів податкового планування дає змогу контролювати виконання податкових зобов'язань суб'єктів господарювання, підвищити ефективність податкового менеджменту та зменшити податкове навантаження.

Аналіз ефективності податкового планування доцільно здійснювати на комплексній основі з використанням показників економії податкових платежів

та показників податкового навантаження.

Податкове планування на підприємствах малого бізнесу повинно включати наступні розділи:

- 1) розробка календарного плану заходів пов'язаних з реалізацією податкової схеми;
- 2) побудова схеми відрахувань податків у відповідності до вибраної **СХЕМИ** оподаткування;
- 3) визначення сукупних податкових витрат;
- 4) визначення додаткових витрат, пов'язаних з податковим плануванням;
- 5) розрахунок фінансового результату діяльності підприємства та основних податкових показників;
- 6) складання календаря податкових платежів.

Сьогодні українські підприємства вимушені функціонувати в складних умовах швидких змін, непередбачуваності, відсутності чітких орієнтирів розвитку. В такій ситуації стійкість підприємств до впливу внутрішніх і зовнішніх чинників навколишнього середовища стає одним з визначальних факторів їх економічного розвитку і стабільності. Одним з найбільш впливових зовнішніх чинників, що впливає на діяльність підприємств є рівень податкового навантаження. Питання визначення рівня податкового навантаження на підприємства є дуже складним для кожної держави. З одного боку оподаткування підприємств є інструментом регулювання економіки, податки є тим джерелом надходження коштів до державного бюджету, без якого неможливо уявити життя процвітаючої і економічно розвиненої країни.

З іншого боку, надмірне податкове навантаження є негативним фактором податкової політики держави, що заважає нормально функціонувати підприємствам, стримує їх ділову активність і призводить до збитковості або тінізації діяльності. Тому визначення оптимального рівня податкового навантаження є досить складною проблемою, яка лише загострюється в сьогоденних умовах нестабільної зовнішньої ситуації.

Регулювання та оптимізація податкового навантаження є актуальним

питанням для економіки України на сучасному етапі розвитку, адже показник податкового навантаження є основним критерієм ефективності системи оподаткування країни. Надмірне податкове навантаження поряд із загальною економічною кризою сприятиме зростанню тінізації економіки, відтоку національних капіталів за кордон, зниженню ділової активності суб'єктів господарювання. За недостатнього рівня податкового навантаження державний бюджет недоотримає кошти, а тому уряд держави не зможе ефективно та в повному обсязі виконувати свої функції.

В економічній літературі підходи до визначення поняття «податкове навантаження» різняться за суттю. В одних виданнях увага акцентується на його кількісній характеристиці, в інших – дають його якісну характеристику, розкриваючи його сутність. Досить часто дане поняття ототожнюється з терміном „податковий тягар”. В наступній таблиці наведено підходи до визначення поняття „податкове навантаження” і „податковий тягар”.

Слід зазначити, що податкове навантаження пов'язують з ефектом від впливу податків на економіку країни загалом, або на фінансовий стан підприємства зокрема. Деякі науковці враховують не лише вплив податків на економіку та на окремих платників, а й взаємозв'язок рівня податків з економічними обмеженнями для платників (підприємств), що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання. Як кількість, так і структура сплачуваних податків має значення для характеристики податкового навантаження. Економічний зміст податкового навантаження можна було б визначити як частку підприємницького доходу, яка вилучається державою у суб'єкта підприємництва через систему податків та зборів до бюджетів різного рівня, або, іншими словами, ступінь впливу системи оподаткування на результати діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, аналіз розглянутих дефініцій податкового навантаження свідчить, що нині немає загальноприйнятого і погодженого визначення. Однак, таке різноманіття трактувань дозволяє узагальнити, що податкове

навантаження на підприємства – це показник, який характеризує зв'язок між фінансовими станом підприємства та економічним розвитком країни, що спричинений розмірами та кількістю податкових платежів, тобто, на яку суму КОШТІВ підприємство втрачає можливості для розвитку своєї діяльності (втрачені можливості на придбання нового обладнання, нових технологій через сплату податкових платежів), на таку ж суму перед собою відкриває нові МОЖЛИВОСТІ економіка країни (нові соціальні програми, підвищення рівня життя).

Таблиця 3.1

Підходи до визначення поняття „податкове навантаження (тягар)”

Автор	Визначення
Ю. М. Кушнірчук	Податкове навантаження є важливим фіскальним показником, що характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності бюджетно-податкової політики.
М. А. Новіков	Податкове навантаження – це міра впливу податкових платежів на фінансовий стан підприємства.
Фінансово-кредитний економічний словник	Податкове навантаження як економічна категорія являє собою узагальнену характеристику податкової системи країни, вказуючи на вплив податків на окремого платника або народне господарство в цілому, а також на кількісну оцінку такого впливу.
Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, О. Б. Стародубцева	Податковий тягар – 1) міра, ступінь, рівень економічних обмежень, створюваних відрахуванням коштів на сплату податків, відволіканням їх від інших можливих напрямів використання; 2) У широкому розумінні слова – тягар, який накладається будь-яким платежем.
А. М. Соколовська, І. А. Майбуров	Податкове навантаження (тягар) – це ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання.
Оксфордський тлумачний словник	Податкове навантаження – це сума податків, сплачених фізичною особою або організацією. Підкреслюється те, що податкове навантаження внаслідок МОЖЛИВОСТІ перекладання податків може не збігатися з номінальною сумою сплачених податків.
Фінансовий словник	Податкове навантаження – це питома вага усіх податкових платежів за певний час (фінансовий рік) у величині валового доходу платника податків.

При цьому слід пам'ятати, що рівень податкового навантаження повинен бути збалансованими, тобто враховувати інтереси, як підприємства, так і економіки країни.

Фахівцями Центру міжнародних і порівняльних досліджень граничний рівень податкового навантаження оцінюється в 40 %. Вважається, що перевищення цього показника може привести до зниження інвестиційної

активності у виробничій сфері. Варто відзначити, що існують різні підходи до визначення рівня податкового навантаження на підприємства. Але, в Україні, на сьогодні, загальноприйнятої методики визначення рівня податкового навантаження підприємств не розроблено.

Аналіз даних методів засвічує, що розрахунок цього показника проводиться шляхом віднесення суми всіх нарахованих податків і податкових платежів до певного економічного показника і не дають можливості об'єктивно оцінити податкове навантаження на підприємства. Необхідно зазначити, що обмеження цих методів для оцінки податкового навантаження пов'язані з тим, що Україна належить до країн, у яких високий відсоток прибутку підприємств залишається в тіні, рівень тінізації національної економіки за розрахунками міжнародних експертів, становить близько 50 %, показник чистого прибутку не завжди є об'єктивним, тому ці методики розрахунку податкового навантаження не дають достовірних результатів.

Сучасна фінансова наука і практика щодо визначення податкового навантаження на рівні національного господарства використовує вироблений світовою практикою показник відношення суми сплачених у державі податків до валового внутрішнього продукту, який ще називають податковим коефіцієнтом.

$$K_n = \frac{П}{ВВП}, \quad (3.1)$$

де K_n – податковий коефіцієнт;

$П$ – сума усіх сплачених податків;

$ВВП$ – валовий внутрішній продукт.

Податковий коефіцієнт є найбільш простим показником з тих, що прийнято використовувати при характеристиці податкового навантаження.

Податкові платежі мають безпосередній об'єктивний вплив на рівень прибутковості підприємств. Оскільки підприємство прагне збільшити свій чистий прибуток, то керівник намагається послабити дію податків, змінюючи,

Якщо це можливо, відповідним чином діяльність підприємства. Це і визначає вплив податків на результат економічної діяльності підприємства. Якщо сума податків перевищує деякий допустимий рівень, який залежить від економічної ефективності підприємства, форми власності і податкових ставок, то настає зупинка розвитку.

За рахунок різних видів податків можна впливати на податкове навантаження. В даний час державою надано свободу вибору суб'єктом малого підприємництва системи оподаткування: загальної чи спрощеної, і в залежності від обраної системи оподаткування підприємство сплачує різні податки і збори, як по їх видах так і по сумах.

Основні напрями в рамках перспективного податкового планування зводяться до наступних:

- вибір організаційно-правової форми підприємства з врахуванням вигляду і цілей діяльності, а також відповідності режиму оподаткування і громадянської відповідальності юридичної особи;

- визначення структури підприємства, рішення питання формування фінансово-промислової групи або участі в ній, створення структурних підрозділів;

- ухвалення рішення про місце реєстрації і місце здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, її керівних органів, структурних підрозділів, дочірніх і залежних об'єктів, виходячи з цілей діяльності підприємства і особливостей податкових режимів окремих підприємств. В рамках поточного податкового планування здійснюється:

- вибір режиму оподаткування;
- аналіз передбачених законом податкових пільг і оцінка можливості їх вживання;
- формування облікової політики організації;
- складання податкових моделей при розгляді і ухваленні управлінських рішень і визначення критеріїв вибору оптимального варіанта;
- аналіз з точки зору податкових наслідків поточних господарських і

фінансових операцій на стадії укладення договорів, виявлення оптимальної форми операції, вибір ділового партнера;

– складання податкових календарів з метою чіткого прогнозування і контролю правильності числення податків і термінів їх сплати;

– раціональне розміщення активів і прибутку підприємства з врахуванням як податків, що сплачуються при здобутті доходу від інвестицій, так і пільг, що надаються. Можливі дороги досягнення поставлених цілей реалізуються не тільки за рахунок повного знання і використання позитивних і негативних сторін законодавства, але і за рахунок послідовного і грамотного вживання всіх складових мінімізації і оптимізації оподаткування.

Досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК виступаючи суб'єктом малого бізнесу працює на загальній системі оподаткування, сплачуючи крім податку на прибуток підприємств також податок на додану вартість, плату за землю (в частині орендної плати за землю), екологічний податок, а також податок на доходи фізичних осіб, як податковий агент щодо власних найманих працівників.

При цьому, зважаючи на норми діючого податкового законодавства ТОВ АГРОФІРМА МАЯК має можливість обирати між двома системами оподаткування – загальною і спрощеною (або як її часто називають, системою ЄДИНОГО податку).

Враховуючи вищесказане для ТОВ АГРОФІРМА МАЯК існує можливість вибору між трьома варіантами оподаткування: 1) загальна система оподаткування; 2) спрощена система оподаткування - ставка податку 5 % від доходу; 3) спрощена система оподаткування - ставка податку 3 % + ПДВ.

Проведемо порівняння платежів за загальною та спрощеною системою оподаткування єдиним податком для ТОВ АГРОФІРМА МАЯК та визначимо яка з наведених систем є економічно вигідною для даного підприємства, розрахунки проведені за податковою та фінансовою звітністю за 2023 рік та наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Розрахунок платежів за звичайною та спрощеною системою
оподаткування для ТОВ АГРОФІРМА МАЯК**

Показник	Вид системи оподаткування		
	загальна система	спрощена система за ставкою 5 % (3 група)	спрощена система за ставкою 3 % (3 група)
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4012300	4012300	4012300
2. ПДВ	668717	-	668717
3. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3234725	3234725	3234725
4. Інші витрати	502600	502600	502600
5. Прибуток до оподаткування	277400	X	X
6. База оподаткування	X	4012300	3343583
7. Податок на прибуток	49900	X	X
8. Плата за землю	255962	X	X
9. Єдиний податок	X	200615	102307
Сума сплачених податків (сума р.7, р.8 і р.9)	305862	200615	102307

Результати проведених розрахунків табл. 3.2 свідчать, що для ТОВ АГРОФІРМА МАЯК є доцільним рекомендувати розглянути доцільність переходу на спрощену систему оподаткування – сплату єдиного податку за ставкою 3 % або 5 %.

Загалом, запропонований підхід щодо вибору системи оподаткування дає **МОЖЛИВІСТЬ** підприємству зробити раціональний вибір системи оподаткування. Проте, звичайно, остаточне рішення щодо вибору системи оподаткування має приймати платник податків з урахуванням таких індивідуальних чинників, як особливості господарської діяльності, наявність податкових пільг, потенційні можливості податкової оптимізації тощо.

З погляду оподаткування весь процес діяльності господарюючих суб'єктів опосередкований виникненням і зміною податкових відносин. Прогнозувати появу таких податкових відносин, а також податкової бази, податкові витрати необхідно до здійснення відповідних операцій. Податкове планування скорочує невизначеність майбутніх податкових витрат економічних суб'єктів і ступінь їх адаптації до агресивного зовнішнього середовища.

Необхідність податкового планування закладена в самому податковому законодавстві, яке передбачає ті чи інші податкові режими для різних випадків,

визначає різні методи формування податкової бази і пропонує платникам податків різні податкові пільги, якщо вони будуть діяти в певних напрямках. Крім того, податкове планування обумовлене зацікавленістю держави в наданні податкових пільг з метою стимулювання будь-якої галузі виробництва, категорій платників податків (наприклад, малого підприємництва), регулювання соціально-економічного розвитку.

Таким чином, податкове планування – це планомірне й обґрунтоване з економічної та юридичної точок зору зниження як абсолютної величини виплат податкового характеру, так і зменшення податкового навантаження підприємства.

Оптимізація податкового навантаження – це багатоваріантний пошук такого варіанту здійснення податкової діяльності, який призводить до найменшого податкового навантаження, не створюючи перешкод для основної діяльності суб'єкта господарювання, в межах законодавства, мобілізуючи при цьому додаткові внутрішні інвестиційні ресурси підприємства.

Результат оптимізації податкового навантаження дозволяє оцінити мотивацію до продовження поточної діяльності, її розвитку, скорочення або зупинки і виводу активів з даного суб'єкта господарювання.

Податкова оптимізація – це визначення величини оподаткованої бази, за якої досягається оптимум господарської системи підприємства.

Оптимізація податкового навантаження господарюючого суб'єкта вимагає обліку низки чинників, до яких відносяться: ступінь впливу ПДВ на **взаємини підприємства з основними контрагентами, рівень рентабельності продажів, співвідношення витрат і доходів підприємства, частка фонду оплати праці в доходах, частка внесків до Пенсійного фонду України в прибутках.** Кожен із зазначених чинників може диференційовано впливати на підсумковий вектор, що формує оптимальний вибір режиму оподаткування підприємства.

Загалом у процесі податкового планування не тільки визначаються можливості мінімізації оподаткування, але й оцінюється економічний вплив ухвалених рішень на поточну діяльність і перспективу.

82

В свою чергу, з вищенаведеного аналізу можна запропонувати такі напрямки скорочення податкового навантаження і покращення податкової системи в Україні: забезпечення державою прозорих та зрозумілих правил оподаткування; створення ефективного податкового законодавства; створення простого механізму сплати податків; зниження загального рівня оподаткування підприємств; скорочення часу на адміністрування податкових платежів; створення сприятливих умов для інвестиційних процесів на підприємствах.

Податкове навантаження має бути оптимальним, яке б давало можливість не лише розвивати економічні процеси в економіці, але й давати можливість вкладати вивільнені кошти у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

Отже, ефективність податкового планування досягається дотриманням наступних принципів:

- 1) суворе дотримання діючого законодавства по оподаткуванню;
- 2) доцільність застосування на підприємствах малого бізнесу спрощених систем оподаткування;
- 3) управління виробничим процесом у залежності від зміни діючої системи оподаткування;
- 4) вплив на елементи бази оподаткування в залежності від групи податків та зборів.

Таким чином, система оптимізації податків належним чином сприяє підвищенню економічної ефективності підприємств, що прямо пропорційно впливає на зміцнення економіки країни.

3.2. Адаптація зарубіжного досвіду для удосконалення альтернативних режимів оподаткування

Розвиток економіки України залежить від активності малого

підприємництва. У більшості країн світу йому належить значне місце в загальній сумі валового національного продукту, виробництві товарів та продуктів, наданні послуг, що дає змогу повніше задовольняти попит у товарах, збільшувати зайнятість населення, надходження грошових ресурсів до бюджету за рахунок сплати податків. Але розвитку малого підприємництва заважають цілий ряд економічних та організаційних перешкод, де особливу роль відіграє механізм його оподаткування.

Чинна система оподаткування в Україні створює значне податкове навантаження на суб'єктів малого підприємництва. Введення в Україні спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва вже забезпечило необхідні зрушення в їх розвитку. Насьогодні, є актуальною дослідження розвитку малого підприємництва в Україні та порівняння з іншими країнами світу, а також огляд міжнародної практики застосування спрощених режимів оподаткування, обліку та звітності малого підприємництва та аналіз необхідності її адаптації та застосування в Україні.

Світовий досвід і практика господарювання показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування малих підприємств. У ринковій економіці мале підприємство виконує широкий спектр життєво важливих функцій: сприяють вирішенню проблеми зайнятості; відіграють особливу роль у розвитку торгівлі, сфері послуг; створюють велику частку товарів в економіці; сприяють формуванню конкуренції та протистоять монополістичним тенденціям; задовольняють специфічні потреби споживачів; формують індивідуальний попит; пом'якшують економічні кризи; підтримують соціальну та політичну стабільність; роблять значний внесок у науково-технічний прогрес утверджують демократизм у бізнесі.

Оподаткування малого бізнесу варто розглядати як елемент державної вигоди в якості джерела наповнення загальнодержавного та місцевих бюджетів та як елемент державної фінансової підтримки в частині пільгового оподаткування. Загальний рівень оподаткування українських підприємств становить 52,2 % їх прибутку на противагу країнам Європи та Центральної

Азії, де податкове навантаження на прибуток складає 34,8 % [32].

Пільговий режим оподаткування малого підприємництва може застосовуватись у вигляді спеціальних режимів оподаткування із заміною більшості податків на один податок або як податкові пільги у межах загальної системи оподаткування.

Більшість розвинених країн оподатковують малий бізнес на загальних підставах, надаючи певні цільові податкові пільги. Класифікація видів пільгового оподаткування малого підприємництва у різних країнах подана в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Класифікація видів пільгового оподаткування малого підприємництва

Вид податкової пільги	Характеристика	Країна
1. Зменшення оподаткованого прибутку	Прискорена амортизація	Франція, Німеччина, Японія
	Одноразова амортизація	Австралія, Бельгія, Чилі, Польща
2. Зменшення суми податкового зобов'язання	Податковий кредит на інвестиції	Канада, Угорщина, Португалія, Корея
	Дослідницькі податкові кредити	Франція, Данія, Канада
	Податковий кредит на зайнятість	Німеччина, Аргентина, Австрія
3. Звільнення від оподаткування	Звільнення від сплати окремих податків	Франція, Китай, Мексика
	Заміна деяких податків спрощеною системою оподаткування	Україна, Росія, Білорусія

Згідно з податковим законодавством різних країн світу малому підприємству можуть надаватися податкові пільги у вигляді зменшення оподаткованого прибутку, зменшення податкового зобов'язання чи звільнення від оподаткування. Зменшення прибутку до оподаткування можливе за рахунок прискореної чи одноразової амортизації. Зокрема Франція дозволяє прискорену амортизацію об'єктів робототехніки за 2 роки, а не протягом терміну їх корисного використання.

Податкові пільги пов'язані зі зменшенням суми податкового зобов'язання надаються у вигляді інвестиційних податкових кредитів, податкових знижок на витрати, пов'язаних із науково-дослідними роботами, податкових кредитів на зайнятість. Для прикладу, у Кореї малі підприємства, які інвестують в

85

матеріальні активи чи в обладнання пов'язані із інноваціями, підвищеною продуктивністю, збереженням енергії чи в обладнання соціального забезпечення для працівників можуть застосовувати інвестиційний податковий кредит від 3 до 10 % своїх капітальних витрат на такі об'єкти. Франція надає дослідницькі податкові кредити малим інноваційним компаніям, якщо їх витрати на науково -дослідні роботи досягають 15 % від загальних витрат.

Ще одним видом податкових пільг є можливість звільнення від оподаткування. Зокрема у Франції інноваційні стартапи повністю звільнені від оподаткування податком на прибуток у перший рік існування та сплачують лише 50 % даного податку протягом другого року функціонування. Податкові пільги у вигляді звільнення від оподаткування можуть проявлятися також у заміні окремих податків спрощеною системою оподаткування. Такий спеціальний режим оподаткування застосовують в Україні.

У разі створення малого підприємництва в країнах з ринковою економікою втілюються державні програми підтримки малого бізнесу, а саме: новостворені підприємства звільняються на кілька років від податків та запроваджуються пільгові умови кредитування, щоб ця сфера могла досягти істотних фінансових результатів, а надалі сплачувала б податки в повному обсязі до бюджету.

Першочерговими завданнями на шляху реформування механізму справляння єдиного податку з суб'єктів малого підприємництва, повинні бути, з одного боку, вирівнювання податкового навантаження на суб'єктів малого бізнесу на спрощеному режимі оподаткування, що є фізичними та юридичними особами, а з іншого – спрощення порядку проведення розрахунків суб'єктів малого підприємництва з бюджетами та державними цільовими фондами:

- звільнення від оподаткування новостворених підприємств та підприємців протягом перших трьох років їх діяльності;
- включення єдиного соціального внеску до складу єдиного податку, що нині сплачується суб'єктами малого бізнесу;
- прив'язка диференційованого граничного обсягу виручки, що дає право

переходу на спрощену систему оподаткування, до розміру мінімальної заробітної плати, або до індексу інфляції з метою постійної її актуалізації;

- легалізація тіньового сектору;
- спрощення порядку проведення розрахунків суб'єктів малого підприємництва з бюджетами та державними цільовими фондами;
- зменшення ставок єдиного податку для тих його платників, які віднесені Податковим кодексом України до третьої – четвертої груп;
- оптимізація переліку платників єдиного податку;
- підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу;
- забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків.

В Україні спрощена система оподаткування виявилась дієвим механізмом для оподаткування малих суб'єктів бізнесу про що свідчать зростання податкових надходжень, які наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Кількість платників та обсяг надходжень від сплати єдиного податку за
2021 – 2023 рр.**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+;-) 2023 р. від 2021 р.	
				абсолютне, млн грн	відносне, %
Кількість платників єдиного податку, тис. один.	1542	1412	1587	+45	+2,9
Надходження до бюджету з єдиного податку від фізичних осіб-підприємців, млн грн	5300	6700	8400	+3100	+58,5
Надходження до бюджету з єдиного податку від юридичних осіб, у т.ч:					
платники 3 групи	2008,5	2206,1	3299,8	+1291,3	+64,3
платники 4 групи	122,9	2023,8	3539,9	+3417	зб. у 29 р
Всього надходжень, млн грн	7431,4	10929,9	15239,7	+7808,3	зб. у 2 р

Аналізуючи дані табл. 3.4 можемо сказати, що сума надходжень до бюджету у 2023 році збільшилася у 2 рази порівняно з 2021 роком. Надходження до бюджету з єдиного податку від юридичних осіб, платників 4 групи, збільшилися на 3417 млн грн, або у 29 разів. Кількість підприємств, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, зросла на 2,9 %.

Порівняно з країнами, які провели радикальні податкові реформи у формі істотного зниження ставок податків, у тому числі й для малих підприємств, удосконалення структури пільг, Україна досить вдало переймає світовий досвід, удосконалює спрощену систему. Що позитивно відображається на розвитку оподаткування суб'єктів малого підприємництва. В основу оцінки ефективності застосування спрощеної системи оподаткування покладений розрахунок відносного зменшення (або збільшення) податкових платежів порівняно зі звичайною системою оподаткування за умови незмінності обсягів продажу й асортиментів товарів (робіт, послуг), цінкових показників, витрат виробництва й обігу та інших техніко-економічних показників роботи підприємства.

Таким чином, систему оподаткування слід узгодити з пріоритетами державної політики соціально – економічного розвитку країни, створити постійно діючу робочу групу з питань виявлення недоліків та удосконалення системи оподаткування малого бізнесу, внести зміни до законодавства з питань оподаткування, спростивши його, змінити методи адміністрування податків на ефективну, відкриту та підзвітну суспільству систему. Реалізація викладених пропозицій щодо спрощеної системи оподаткування, виключить існуючі проблеми, забезпечить відповідні надходження до бюджету та буде сприяти розвитку малого бізнесу у державі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено узагальнення теоретичних засад та практичних аспектів реалізації фінансового механізму оподаткування малих підприємств, а також запропоновано можливі шляхи його удосконалення за рахунок ефективного використання податкового планування та покращення відносин із податковими органами. Результати дослідження дали підстави зробити висновки теоретичного, методичного і практичного характеру, основні з яких зводяться до наступного:

1. Податки є обов'язковими платежами, що вилучаються державою з доходів юридичних чи фізичних осіб до відповідного бюджету для фінансування витрат держави, передбачених її конституцією та іншими законодавчими актами. Це одна із форм вирівнювання доходів юридичних і фізичних осіб з метою досягнення соціальної справедливості й економічного розвитку.

2. Суб'єкти малого та середнього бізнесу, на сьогодні, мають можливість обирати поміж декількох альтернативних варіантів свого оподаткування – загальну (традиційну) та спрощену системи. Так, спрощена система оподаткування спрямована на зниження податкового тиску на підприємців, а спрощена система обліку і звітності повинна полегшувати процедури обчислення та сплати податків.

3. Аналітичні розрахунки вказують на позитивний момент в діяльності ТОВ АГРОФІРМА МАЯК, що полягає в значному покращенні його фінансових результатів за період 2021 – 2022 рр. Так, чистий прибуток ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за 2021 – 2022 рр. збільшився з 10,2 тис. грн до 122,1 тис. грн. За наступні два роки ситуація не змінилась – фінансові результати діяльності ТОВ АГРОФІРМА МАЯК продовжували покращуватись. Так, чистий дохід підприємства за 2022 – 2023 рр. збільшився на 801,7 тис. грн, тоді коли, домінуюча серед операційних витрат, собівартість зросла за аналогічний період на 591,0 тис. грн. Разом це призвело до приросту валового прибутку на

89

210,7 тис. грн, або на 37,1 %, та чистого прибутку підприємства з 122,1 тис. грн за 2022 р. до 227,5 тис. грн в 2023 р

4. Оцінка майнового потенціалу ТОВ АГРОФІРМА МАЯК свідчить що за період 2021 – 2022 років загальна вартість майна ТОВ АГРОФІРМА МАЯК збільшилась на 95.8 тис. грн, або лише на 1,5 %. Дане зростання забезпечив, в більшій мірі, приріст вартості необоротних активів – на 61,4 тис. грн, або на 1,2 %, тоді коли розмір оборотних активів, за аналогічний період зріс на 34,4 тис. грн, або на 2,6 %. За наступні два роки майно ТОВ АГРОФІРМА МАЯК продовжувало збільшуватись, а величина такого зростання становила вже 688 тис. грн, або 10,7 %. При цьому, переважаючий вплив на загальну зміну в абсолютному розмірі мали знову необоротні активи.

5. Здійснені дослідження свідчать, що рівень фінансової стійкості ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за період 2021 – 2023 років загалом збільшився, однак вже поступається встановленому нормативу. Так, коефіцієнт автономії, що характеризує можливість підприємства фінансувати свою діяльність за рахунок власних джерел, зріс за останні три роки спочатку на 0,016 пунктів, а потім ще на 0,012 пункти і на кінець 2023 року становить 0,219. В той же час в протилежному напрямі за останні три роки змінювалось значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу, і його значення на кінець 2023 р. – 0,781 свідчить про значну залежність діяльності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

6. Досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за період 2021 – 2023 рр. будучи представником малого бізнесу використовувало загальну систему оподаткування, сплачуючи, при цьому, податок на прибуток. Розрахунки в даному напрямі дають підстави зробити висновок про те, що досліджуване ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в досліджуваному періоді мало позитивний фінансовий результат – прибуток, тобто формувало об'єкт для нарахування податку на прибуток, який однак не відмічався стабільними тенденціями зміни в останні три роки. Так, сума доходу від усіх видів діяльності ТОВ АГРОФІРМА МАЯК за період 2021 – 2022 рр. збільшилась на 244922 грн, або

90

на 8,3 %, тоді як за наступні два роки такий приріст складав вже 796300 грн, або 24,8 %. Беручи до уваги той факт, що ставка податку протягом року залишалася незмінною – 18 % відмічаємо аналогічну тенденцію зміни суми нарахованого до сплати податку на прибуток із динамікою зміни прибутку до оподаткування ТОВ АГРОФІРМА МАЯК

7. Аналітична оцінка справляння на підприємстві плати за землю свідчать про той факт, що ТОВ АГРОФІРМА МАЯК у 2021 – 2023 рр. користувалося окремими земельними ділянками (від однієї у 2016 р. до трьох у 2023 р., що відрізнялися, як площею, так і грошовою оцінкою. Крім того слід відміти зростання ставки плати за землю з 3 до 4 відсотків в останньому з досліджуваних років. Як наслідок відмічаємо зростання розміру сплаченої орендної плати за землю за 2021 – 2022 рр. на 39882,94 грн, або на 43,3 %. За наступні два роки ТОВ АГРОФІРМА МАЯК сума визначеної до сплати орендної плати зросла з 131991,34 грн у 2022 р. до 255962,13 грн у 2023 р., або майже у два рази.

8. Використовуючи інформацію податкових декларацій з ПДВ (загальних) в розрізі місяців за останній рік можемо дійти висновку про те, що сума податкового зобов'язання по всіх видах діяльності (крім пов'язаних із сільським господарством) у ТОВ АГРОФІРМА МАЯК в розрізі місяців 2023 р. не характеризується стабільними тенденціями. Те ж саме варто сказати і про суму податкового кредиту, якщо оцінювати дані показники за підсумковими значеннями за окремі квартали року.

9. Розрахунки в кваліфікаційній роботі підтверджують зроблені висновки про загальне зростання сукупного розміру виплачених ТОВ АГРОФІРМА МАЯК доходів окремим фізичним особам. При цьому, зауважимо, що за 2021 – 2023 рр. загальне зростання нарахованих доходів забезпечувалось приростом абсолютного розміру, як заробітної плати, так і доходів нарахованих власникам майнових та земельних паїв. При цьому, аналітична оцінка діючої практики оподаткування доходів найманих працівників у вигляді заробітної плати свідчить, що за період 2021 – 2023 рр. в ТОВ АГРОФІРМА МАЯК на

ПОЗИТИВНУ динаміку зміни розмірів нарахованого податку на доходи фізичних осіб переважаючий вплив, попри зменшення чисельності найманих працівників і незмінність ставки податку, мало суттєве збільшення середньомісячної заробітної плати, а також зменшення кількості найманих працівників, що користувались податковими соціальними пільгами.

10. ТОВ АГРОФІРМА МАЯК використовує у формуванні звітності та передачі її податковим органам дві програми – „М.Е.Дос”, що значно полегшує процес складання та правильність заповнення податкових декларацій та накладних. Використання електронної звітності дає змогу підприємству уникнути ризику, або зменшити ризик неправильності заповнення звітності (машинальних, арифметичних помилок), ризик невчасності подання звітності (за браком часу), та економію на доплату працівникам за понаднормовий час виконання роботи, внаслідок втрати часу на подання звітності.

11. Систематизовано теоретичні та практичні аспекти організації процесу податкового планування, на основі чого виділено декілька взаємозалежних між собою етапів, які не слід розглядати як чітку й однозначну послідовність дій, що обов'язково гарантують зниження податкових зобов'язань. При цьому, в якості розширення механізмів аналітичного супроводження сучасної практики податкового планування запропоновано прогнозний розрахунок для обґрунтування оптимального режиму оподаткування в особливих умовах ведення господарської діяльності підприємств малого та середнього бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрійчук В., Галузинський С. Власний та позичковий капітал підприємств і критерії їх раціонального співвідношення. *Економіка України*. 2019. № 6. С. 26-32.
2. Алексєєнко Л. М. Фінансовий капітал в економічній системі держави. *Фінанси України*. 2022. № 9. С. 8-14.
3. Антонов В. М., Яловий Г. К. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 432 с.
4. Афанасьєв А., Кравченко С. Управління структурою капіталу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 1. С. 25-27.
5. Безкровний О. В., Клименко Д. О., Євтух А. І. Власний капітал аграрних підприємств. *Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції [„Людина, природа, техніка у XXI столітті”]*. Полтава. 2016. С. 75-77.
6. Безкровний О. В., Касай Р. В., Пасовець Н. В. Економічна сутність та функціональний потенціал власного капіталу підприємств. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [„Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети”]*. Запоріжжя, Громадська організація „СІЕУ”, 2017. С. 99-102.
7. Березницький Є. В., Касай Р. В., Пасовець Н. В. Управління власним капіталом підприємств в Україні та світі. *Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених [„Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики”]*. Полтава: ПДАА, 2017. С. 14-16.
8. Березницький Є. В., Клименко Д. О., Євтух А. І. Сучасні підходи до оцінки ефективності використання власного капіталу. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет конференції [„Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством”]*. Полтава. 2018. С. 17-20.

9. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент. К. : НИКА - Центр Эльга, 2000. 268 с.
10. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. К. : Эльга, 1997. 1000 с.
11. Бобяк А. П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, *Міжнародний збірник наукових праць: Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. Вип. 1 (19), 2011. С. 55-58.
12. Варичева Р. В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Вісник ЖДТУ*. 2021. № 2 (52). . 37-42.
13. Воробйов Ю. М. Теоретичні основи фінансового капіталу підприємства. *Фінанси України*. 2016. № 1. С. 77-81.
14. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник України*. 2018. Вип. 19.5. С. 146-150.
15. Гуренко Т. О. Сучасний погляд на власний капітал. URL. : <http://nubip.edu.ua>.
16. Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент підприємств. *Фінанси підприємств*. 2021. № 3. С.107-109.
17. Данилюк М. О., Савич В. І. Фінансовий менеджмент. К. : Кондор, 2004. 204 с.
18. Довбня С. Б., Ковель К. А. Модель комплексної оптимізації фінансування підприємства. *Фінанси підприємств*. 2017. № 5. С. 134-141.
19. Дробчак С. З. Особливості управління капіталом підприємства у процесі інтеграції України в глобальну економіку знань. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 11. С. 36-40.
20. Задорожний І. С., Задорожний В. І. Комбінований метод підвищення ефективності проектування системи управління підприємством. *Пошук*. 2020. № 1(2). С. 38-41.
21. Заворотній Р. І. Фінанси підприємств: проблеми та перспективи :

- монографія в 3 т. / за ред. д.е.н., проф. М. Д. Білик. К. : ПанТот, 2012. 300 с.
22. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Кондор, 2003. 364 с.
23. Камінська Т. Г. Економічна сутність та класифікаційні характеристики капіталу підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. № 2 (20). С. 230-245.
24. Кадацька А. М. Сутність власного капіталу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2018. № 4 (59). С. 153-156.
25. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2022. № 6. С. 38-44.
26. Квасницька Р. С. Управління капіталом підприємства через призму еволюції його визначення та змісту як економічної категорії. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна*. Донецьк : ДонНТУ. 2017. № 56. С. 223-229.
27. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2002. 496 с.
28. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. К. : Знання, 2002. 295 с.
29. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і управління. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 123 с.
30. Крутченко Владислав, Скубій Богдан, Гаврилюк Вікторія. Необхідність та методичні підходи до визначення оптимального розміру власного капіталу підприємств. *Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях) [„Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів”]*, випуск 11. Полтава : ПДАА, 2021. С. 115–117.

31. Крутченко В., Скубій Б., Гаврилюк В. Роль оптимізації структури для підвищення ефективності управління капіталом підприємства. *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції [„Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти”]*. Лубни, ВСП ЛФЕК ПДАУ, 2021. С. 58-61.

32. Крутченко Владислав, Скубій Богдан. Дивідендна політика підприємств: сутність та види. *Матеріали науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти [„Сучасні проблеми розвитку соціально-гуманітарної та економічної науки: шляхи вирішення очима молоді”]*. Полтава ПДАА, 2021. С. 29–33.

33. Ксьондз С. М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. С. 131-134.

34. Кузьменко Л. В., Кузьмін В. В., Шаповалова В. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2008. 256 с.

35. Кравчук Г. В. Внутрішні механізми фінансової стабілізації. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 128-130.

36. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент : підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 520 с.

37. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. К. : Знання, 2005. 485 с.

38. Коновалов І. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2015. № 11. С. 111-116.

39. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2021. № 3. С. 102-108.

40. Леончикова В. А. Економічна сутність власного капіталу. *Вісник СНАУ*. 2015. № 2. С. 388-390

41. Лук'яненко І. І. Економічна сутність та значення капіталу в господарській діяльності підприємства. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки*. 2017. № 4. С. 315-325.

42. Нужна О. А. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету: наук. журнал. Економічні науки. Серія облік і фінанси*. 2019. Вип. № 9 (33). Ч. 2. С. 498-507.

43. Саморай А. О., Кузічкіна Н. І. Власний капітал: законодавчі зміни в обліку та порядок його формування. URL : <http://www.rusnauka.com>.

44. Слав'юк Р. А. Структурування власного капіталу підприємств України. *Фінанси підприємств*. 2021. № 8. С. 123-131.

45. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.

46. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз бізнесу : навч. посіб. Полтава : „ІнтерГрафіка”, 2004. 288 с.

47. Черемісова Т. А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2019. № 21. С. 149-154.

ДОДАТКИ

Схожість

Джерела з Інтернету

566

1	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1774/1/%d0%a7%d0%b5%d0%b1%d0%b5%d1%80%d1%	24 джерела	2.53%
2	https://works.doklad.ru/view/7FpUSueSSCg/all.html	21 джерело	2.18%
4	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/105/1/Podat%20vidnos%20SPD%20_2017%20%281%29.pdf	3 джерела	1.63%
5	https://vdocuments.pub/oe-f-7-1-foe.html	15 джерел	1.09%
7	https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/10553/zbirnykpr13.pdf	2 джерела	0.22%
8	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8690/1/%d0%9e%d0%9e%d0%bf%d0%90%d1%83%202019_%d	4 джерела	0.92%
9	http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/4617/1/Visnyk_17.pdf	2 джерела	0.82%
10	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1701/1/%d0%9f%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%	8 джерел	0.87%
11	http://www.medconsulting.com.ua/ua/kodeksy/podatkovii-kodeks-ukrajini	7 джерел	0.87%
12	https://studfile.net/preview/8626120/page:4		0.85%
13	https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Podatкова-systema-2022.pdf		0.8%
14	http://eprints.kname.edu.ua/30811/1/2012%20129%D0%9B%20%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%	4 джерела	0.79%
15	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1772/1/%d0%9c%d0%be%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%b	2 джерела	0.76%
16	http://w.on-libr.info/files/texst.pdf	2 джерела	0.76%
17	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/5680/6/Markovyh_I_B-Osnovy_podatkovogo_reguljuvannja_pidprijemnyckoji_d...		0.73%
18	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22754/1/%D0%93%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%d	2 джерела	0.73%
19	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/600/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D1%96%D0%BC%D0%BE...		0.73%
20	http://docplayer.net/38052991-Ekonomichnyy-forum-3-2013.html	9 джерел	0.71%
21	http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5912/1/%d0%a0%d0%b8%d0%b6%d0%ba%d0%be%d	6 джерел	0.68%
22	http://kievbusinesscentre.com.ua/kodeks/razdel%205%20nds.doc		0.69%

23	http://fullref.ru/job_b5bc6fbdd923a78536b846b8b1f5afaf.html		0.68%
24	https://vdocuments.site/2017-4-19-2-oe-.html		0.67%
25	https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Kucik/Docs/POSIBNIK_VSTUPNIKA_Oblik_i_finansi...		0.66%
26	https://devma.com.ua/uk/journals/download/t-12-1-2014		0.64%
27	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47911		0.63%
28	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9274/1/%d0%9f%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%be%d...		0.62%
29	http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20058	4 джерела	0.62%
30	http://www.ukr.vipreshebnik.ru/finans/4420-opodatkovannya-malogo-biznesu-v-ukrajini.html	7 джерел	0.62%
31	http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/413/1/%d0%9f%d0%9e%20%d0%9f%d0%94%d0%92.pdf		0.61%
32	http://pro-u4ot.info/index.php?ArtID=1106&ArtPage=5&CatID=241&section=browse	3 джерела	0.61%
33	https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17482/1/OZO_NP.pdf	3 джерела	0.59%
34	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22756	2 джерела	0.56%
35	http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/8/16.pdf	4 джерела	0.55%
36	https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:d5813c9f9255c551fe3b3d9975d3ea3e8c1c7701/201604231927...	2 джерела	0.54%
37	http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1887/1/M04936.pdf		0.53%
38	https://diplomba.ru/work/55322	9 джерел	0.51%
39	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2418/1/%d0%9f%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%be%d...		0.48%
40	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16768/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%BA%D0%BE%D0%B2...	3 джерела	0.43%
41	https://sworld.com.ua/nvnb/n116-5.pdf	2 джерела	0.05%
42	https://studfile.net/preview/5285348	5 джерел	0.45%
43	http://diplomba.ru/work/55322		0.45%
44	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/1772	9 джерел	0.43%

45	http://eprints.kname.edu.ua/52221/1/2018%20207%D0%9B%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%B8%20%D...	0.43%
46	http://oblik.nuft.edu.ua/page/59d48c1d933a1/files/24.pdf	0.42%
47	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2357/1/%d0%ba%d1%80%d0%bd%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%...	5 джерел 0.42%
48	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5817/1/6081_IR.pdf	0.42%
50	http://old.oneu.edu.ua/pages/cath/finans/files/stud_sbornik_2(2013).pdf	4 джерела 0.38%
51	https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7590/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%...	2 джерела 0.17%
52	http://dglib.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/5361/1/Kaljuga_Obl%d1%96k_opodatkuвання.pdf	2 джерела 0.38%
53	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56906/1/Book_2022_Mardus_Oblik_audyt.pdf	0.36%
54	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7114/1/%d0%b0%d0%b2%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b5%d1%...	0.17%
55	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1770/1/%d0%9b%d0%b8%d1%81%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%...	0.29%
56	http://nmetau.edu.ua/file/conf.nmetau.pdf	0.33%
57	https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/5680/6/Markovych_I_B-Osnovy_podatkovogo_reguljuвання_pidprijemnyckoi...	0.33%
58	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/9724/%d0%9f%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%be%d0%b2%d...	0.32%
59	https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/MV-10-2019.pdf	0.32%
60	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7164/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%...	0.05%
61	http://www.kriv-rn.dp.gov.ua/OBLADM/krog_rda.nsf/docs/3EF1CB5D361AD34CC22583E1003C2F3D	0.31%
62	https://sobornarada.gov.ua/uk/podatkova-informaie/1994-derzhavna-podatкова-inspektsiya-u-sobornomu-raioni-informue.htm	0.31%
63	http://www.kriv-rn.dp.gov.ua/OBLADM/krog_rda.nsf/docs/3EF1CB5D361AD34CC22583E1003C2F3D?OpenDocument=	0.31%
64	https://0f0fc98246.cbaul-cdnwnd.com/c512065d885acde6f73dd32977a6063e/200000038-6f41c6f41e/zb_conf_30-11-20	2 джерела 0.3%
65	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6454/1/tezies.pdf	0.14%
67	http://www.profiaudit.com.ua/newzak/15/281015_22.htm	0.29%
68	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20582/%d0%9f%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%ba%d0%be%d0%b2%...	0.29%

69	https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/bfc5e552-47fc-4fdc-8c5a-ee72c0864083/content	0.29%
70	https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4954/kvalif-rob-072-fbss-md-mz-2019.pdf	3 джерела 0.19%
72	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2418/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE...	0.28%
73	http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2016.pdf	2 джерела 0.28%
74	https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/9343/metodrekomndlyavykonkvalrobit072fbssmdmz2022_2.pdf	2 джерела 0.23%
75	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/51481/1/Yeris_underwriting.pdf	0.28%
76	https://studfile.net/preview/9016432/page:4	0.27%
77	http://www.visti.tv/new.aspx?newsid=41957	0.27%
78	http://files.khadi.kharkov.ua/item/download/14165_550f35f4626f17f8bd71f60f497f60b3.html	0.27%
79	http://files.khadi.kharkov.ua/avtomobilnij-fakultet/item/download/16434_0159bb456a4c95f4bd681e4b61deb5f1.html	0.26%
80	https://dn720004.ca.archive.org/0/items/molodiy_vcheniy_2015/8_23_1_2015.pdf	10 джерел 0.25%
81	https://eaf.nmu.org.ua/ua/naukova_diyalnist/Internet_tezi_2017/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4.%D0%BA%D0%BE%D0%...	0.2%
82	http://dspace.ms.u.edu.ua:8080/bitstream/123456789/220/1/010%20Akt.%20problem%20obl.%202014.pdf	0.24%
83	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1810/1/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%...	0.08%
84	http://repo.snau.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11339/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%t	2 джерела 0.17%
85	http://www.zntu.edu.ua/sites/default/files/konf/materialy_konferenciyi_20.05.17_t2_0.pdf	0.24%
86	http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34827	0.24%
87	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3889/1/%d0%9c%d0%95%d0%a2%d0%9e%d0%94%d0%98%d0%...	0.12%
88	http://dspace.mnau.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2087/Podatkova_systema.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.24%
89	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67567	0.23%
90	https://studfile.net/preview/4000835/page:2	4 джерела 0.23%
91	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2095/2/2080_IR1.pdf	0.23%

92	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3880/1/%d0%9c%d0%95%d0%a2%d0%9e%d0%94%d0%98%d0%...	0.12%
93	http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/15800/1/89-Madryha-199-200.pdf	7 джерел 0.23%
94	https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u209/zbirnik_tez_nubip_23.03.2018.pdf	0.1%
95	http://www.buhinform.com.ua/pdv/page/1	0.23%
96	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/9699/1/%d0%9c%d1%96%d1%85%d0%b0%d0%bb%d0%b...	7 джерел 0.22%
97	http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/NalCode/2016_rozdil3.aspx	2 джерела 0.22%
98	http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Finansi-pidpriemstv-2016.pdf	0.18%
99	https://docplayer.net/81477549-Naukovo-praktichna-konferenciya-profesorsko-vikladackogo-skladu-travnya-2017-r.html	0.22%
100	http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/565/1/Monografija%208Slawiuk%29.pdf	5 джерел 0.07%
102	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12471/%d0%a3%d1%80%d0%b5%d0%bf%d0%be%d0%b7%d0%b8%...	0.21%
103	https://en.ppt-online.org/259329	0.21%
104	http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/20573	0.21%
105	http://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18826	0.17%
107	http://socrates.vsau.edu.ua/method/getfile.php/10692.pdf	3 джерела 0.12%
108	http://pk-p.ru/referaty_po_finansovym_naukam/kontrolnaya_rabota_podatkova_politika.html	8 джерел 0.19%
109	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3887/1/%d0%9c%d0%95%d0%a2%d0%9e%d0%94%d0%98%d0%...	0.08%
110	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84527	0.19%
111	https://archive.org/stream/molodiy_vcheniy_2016/1_28_1_2016_djvu.txt	0.05%
112	http://www.kntu.kr.ua/doc/zbirnyki/zapiski/13_2013.pdf	0.15%
113	http://donnuet.edu.ua/uploads/files/science/science_print/2015/torgivlya_38.pdf	2 джерела 0.19%
114	https://nmetau.edu.ua/file/conf-nmetau_accounting_2019_part2.pdf	0.06%
115	http://def.kpi.ua/sites/default/files/f436952n6.doc	0.19%

116	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/9341/1/%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8%203%20%d0%ba%d0%b8%d1%9...	0.05%
117	http://5fan.ru/wievjob.php?id=36094	0.09%
118	http://oia.Intu.edu.ua/files/Zbirnik_Tezi_06_grudnya_2014_Ch_2.pdf	0.05%
119	https://ronl.org/referaty/finansy/351736	13 джерел 0.18%
120	https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/074528ba-b429-4b95-9b9a-d6dd7cfef1bd/content	0.18%
121	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7750/1/23_%d0%9e%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%2c%20%d0%...	3 джерела 0.14%
122	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/58568/5/Slovianska_Yeris_Podatkova_stratehiia.pdf	2 джерела 0.18%
123	https://www.pdaa.edu.ua/department/kafedra-finansiv-i-kredytu	2 джерела 0.05%
124	https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0385c789-0ae6-48fb-98ad-895a0c2dda49/content	3 джерела 0.17%
125	http://kursak.net/analiz-pributkovosti-pokaznikiv-rentabelnosti-ta-sposobi-%d1%97x-pidvishhennya-v-agnromu-pidpriemstvi	0.17%
126	http://nmetau.edu.ua/file/lec_economica_i_biznes_2021.pdf	0.09%
127	http://www.golos.com.ua/article/298000	0.17%
128	https://gendocs.ru/v8828/%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%96%D0%BA_%D1%82.%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%...	7 джерел 0.17%
129	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1955/1/%d0%9e%d1%80%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%...	0.13%
130	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=815281	2 джерела 0.09%
131	http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/lstor_econ_juridic.pdf	0.12%
132	https://xreferat.com/105/1562-1-opodatkuvannya-malogo-b-znesu.html	6 джерел 0.16%
133	http://bati.nubip.edu.ua/Doc/Conference/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%86...	3 джерела 0.07%
134	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2740/1/%d1%81%d1%82%d1%83%d0%b4%20%d0%ba%d0%be%d0%...	0.11%
135	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/84527/1/2021_Posibnyk-Samusevych_Vysochyna.pdf;jsessionid=3...	0.16%
136	https://fbs.khnu.km.ua/fs/5/2-25.pdf	0.07%
137	http://oia.Intu.edu.ua/files/Studentsky_naukovy_visnik_Vipusk_17_Ch2.pdf	0.11%

139	https://www.conf.lviv.ua/wp-content/uploads/2018/10/ZB-OA-2018-10.pdf	0.15%
140	https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/issue/download/15/%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%204%20...	0.11%
141	https://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-%D0%92%D0%A0%D0%A3/type-%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20...	0.14%
142	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/49706/5/chuiko_management_of_working_capital_of_the_compa...	0.07%
145	https://www.mnau.edu.ua/files/faculty/off/acred/vso-akredit-oblik.pdf	0.05%
146	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9759/2/%d0%a0%d0%b5%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b0%d1%82.pdf	0.09%
147	https://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/4620/1/%d0%a1%d0%b5%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d1%86%d1%8c_...	0.05%
148	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=815597	5 джерел 0.13%
149	https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf_zbirnyk-tez-22-05-23.pdf	2 джерела 0.05%
150	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2515/1/2349_IR.pdf	0.13%
151	http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/28517/1/%D1%81%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B...	4 джерела 0.13%
152	https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7253/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd.%d0%bc-%d1%82%20%d0%bf%d0%...	0.04%
153	http://nnibm.khntusg.com.ua/2015/12/Visnik_SNT_NNI_biznesu_i_menedzhmentu_Chastina_2.pdf	3 джерела 0.13%
154	https://eae.com.ua/images/img_konf/konf_stud/Zbirnyk.pdf	0.13%
155	https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3196/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d0%a1...	0.05%
156	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/641048/mod_folder/content/0/%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%...	0.13%
157	http://pte.dii.edu.ua/article/view/176482	2 джерела 0.13%
158	http://puet.edu.ua/sites/default/files/vidom_self_oa_b22.pdf	3 джерела 0.05%
160	https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u209/navch_metod_posib_audit_fo_uo_opodat_analiz_0.pdf	2 джерела 0.12%
161	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46664/1/%d0%9a%d1%83%d0%b1%d0%b5%d0%b9%20%d0%a1.%20%d0%9e%...	0.04%
162	https://ronl.org/referaty/finansy/346330	0.12%
163	http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%B...	0.05%

164	https://ukrreferat.com/chapters/proba/rol-podatviv-u-formuvanni-mistsevih-byudzhetiv-na-prikladi-diplomna-robota	9 джерел	0.12%
165	http://referats.in.ua/referat/4583		0.12%
166	http://oia.lntu.edu.ua/files/1037_Oblik_i_finansy_Ch_1.pdf		0.12%
167	http://oia.lntu.edu.ua/files/Zbirnik_tez_broshura_07_12_12.pdf	2 джерела	0.12%
168	http://ditu.ks.ua/2010-02-09-20-04-07/2010-05-27-09-14-43/1879-----2011-	3 джерела	0.12%
169	http://samzan.ru/229290		0.04%
170	http://old.zntu.edu.ua/uploads/dept_s&r/2019/conf/1/TN_2019_FEU.pdf		0.12%
171	https://docplayer.net/69479171-Oblikovo-analitichne-i-finansove-zabezpechennya-diyalnosti-sub-iekktiv-gospodaryuvannya	3 джерела	0.11%
172	http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/898989898/2690/17%20%281%29.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела	0.11%
173	https://news.dtk.ua/taxation/profits-tax/56288	2 джерела	0.11%
174	https://lib.duan.edu.ua/images/PDF/konfer/finansy/kfinansy8.pdf	2 джерела	0.06%
175	https://docplayer.net/46146931-Ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-cherniveckiy-nacionalniy-universitet-imeni-yuriya-fedkovich		0.06%
176	http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10824/1/petruk.pdf	3 джерела	0.11%
177	https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Tovarnoznavstva_mitnoji_spravi_ta_upravlinnja_jakistju/Doc/3_...		0.06%
178	https://shron1.chtyvo.org.ua/Nepochatenko_Olena/Finansy_pidpriemstv.pdf		0.11%
179	http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1046/Angelova_Podatk_sistem.pdf		0.11%
180	https://docplayer.net/50614048-Buhgalterska-finansova-zvitnist-pro-strahovu-diyalnist-sub-iekktiv-gospodaryuvannya	2 джерела	0.07%
181	http://diplomba.ru/work/9685	8 джерел	0.1%
182	http://referatu.com.ua/referats/18/5473	6 джерел	0.1%
183	https://ua-referat.com/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D0%BD...	3 джерела	0.1%
184	http://ep3.nuwm.edu.ua/18860/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD...		0.1%
185	https://uu.edu.ua/upload/universitet/normativni_documenti/Osnovni_oficiyni_doc_UU/Osvitnya_d_t/Pol_pro_vipyskny	2 джерела	0.1%

186	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/641048/mod_folder/content/0/%D0%9A%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%...	0.1%
187	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/18587	2 джерела 0.05%
188	http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/5803/1/%d0%a0%d0%b5%d0%b3%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0...	0.1%
189	https://library.nusta.edu.ua/depository/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%20%d0%bc%d0...	0.05%
190	https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15216189597939.pdf	0.09%
191	https://nmetau.edu.ua/file/conf-nmetau_accounting_2020.pdf	0.05%
192	http://uf.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Zbirnik-YUF-2018-1.pdf	0.09%
193	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7609/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20_%d0%9f%d0...	0.09%
194	http://vtei.com.ua/doc/2018/konf18/3.pdf	0.09%
195	https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/6439/vidomostisamoocinyuvannyaist.pdf	0.05%
196	http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/18105/Nemchenko_fbge_2023.pdf?isAllowed=y&sequenc	2 джерела 0.09%
197	http://lef.lviv.ua/files/archive/2012/09_1_2012.pdf	0.05%
198	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/39407/3/dysertaciya_na_zdobuttya_naukovogo_stupenya_doktora_yurydychnyh_nauk.p	0.09%
199	http://bati.ber.te.ua/Doc/Conference/Cont_2018_april/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%	12 джерел 0.05%
200	http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41214	0.04%
201	http://journals.uran.ua/index.php/2415-3818/issue/download/3987/1450	2 джерела 0.08%
202	http://www.elitpasp.ru/gosudarstvo_i_pravo_d11.html	0.08%
203	http://referatu.com.ua/oldreferats/135/109038	8 джерел 0.07%
204	http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/330	2 джерела 0.07%
205	http://www.dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/9342/1/18.05_%d0%9a%d0%95%d0%9d%d0%a6.pdf	7 джерел 0.07%
206	https://files.duit.edu.ua/uploads/%D0%A1%D0%B0%D0%B9%D1%82/3_%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%9A%D0%90/%D0%A...	0.07%
207	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21245/1/2018%20%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b...	3 джерела 0.07%

209	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5704/1/6014_IR.pdf	0.06%
210	http://docplayer.net/37927883-Metodologiya-naukovoyi-diyalnosti.html	0.06%
211	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%	9 джерел 0.06%
212	https://metodich.ru/tema-2-oblik-dohodiv-i-vitrat-v-opodatkovanni/index.html	2 джерела 0.06%
214	https://ronl.org/referaty/buhgalterskij_uchet_i_audit/67698	5 джерел 0.06%
215	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7641/1/Chepa_Svitlana_Mukolaivna_Fkm-61.pdf	4 джерела 0.05%
216	http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_spets_pedagog/Metodychni%20rekomendatsii.pdf	4 джерела 0.05%
217	http://eprints.kname.edu.ua/53532/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2022.pdf	4 джерела 0.05%
219	https://irlykhuml.univer.km.ua/server/api/core/bitstreams/d2df60f2-62c4-46a7-bc75-15deff5c2de1/content	0.05%
220	http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/12461/1/Suprunevych_IO_KR_073_2021.pdf	0.05%
221	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67992	0.05%
222	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5700/1/%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%	2 джерела 0.05%
223	https://gendocs.ru/v20585/%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%80%D0%B...	0.05%
224	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2613/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%	3 джерела 0.04%
225	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4567/1/%D0%A5%D0%94%D0%A3_%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%	4 джерела 0.04%
226	https://repository.lnau.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1438/%D0%94%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC...	0.04%
227	https://www.ronl.org/referaty/menedzhment/257037	9 джерел 0.04%
228	http://referatu.net.ua/referats/27/42071	0.04%
229	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Katalog_vibirkovih_disciplin_2024.xlsx	0.04%
230	https://repository.lnau.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1445/%D0%A8%D1%83%D0%BF%27%D1%8F%D0%BD%D0%	0.04%
231	https://ua-referat.com/%D0%A1%D1%83%D1%82%D1%8C_%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D	2 джерела 0.04%
232	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1953/Aktualni%20pytannia%20suchasnoi%20nauky%20i%20p...	0.04%

233	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/2180/1/praktikum.doc	7 джерел	0.04%
234	https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/60-2017.pdf	2 джерела	0.04%
235	http://dspace.megu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3393/1/%d0%9a%d0%b2%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%84%d1...		0.04%

Джерела з Бібліотеки

28

3	Студентська робота	ID файлу: 1016120182	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	6 Джерело	1.9%
6	Студентська робота	ID файлу: 1013464901	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		1%
49	Студентська робота	ID файлу: 1011798770	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.36%
66	Студентська робота	ID файлу: 1013464906	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.3%
71	Студентська робота	ID файлу: 1015972775	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.28%
101	Студентська робота	ID файлу: 1010387444	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	2 Джерело	0.21%
106	Студентська робота	ID файлу: 1010777131	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	2 Джерело	0.16%
138	Студентська робота	ID файлу: 1013583250	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.11%
143	Студентська робота	ID файлу: 1016042488	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.14%
144	Студентська робота	ID файлу: 1012560649	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	3 Джерело	0.14%
159	Студентська робота	ID файлу: 1010762575	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.12%
208	Студентська робота	ID файлу: 1011058800	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	3 Джерело	0.06%
213	Студентська робота	ID файлу: 1015740104	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	4 Джерело	0.06%
218	Студентська робота	ID файлу: 1016108526	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...		0.05%

Цитати

Цитати

10

- 1 „податки – цеі внески громадян, необхідні для утримання... публічної влади...”
- 2 „Податок – обов’язковий грошовий збір, що стягується органами влади з фізичних та юридичних осіб”
- 3 „податокі – обов’язковий збір, що стягується державою з господарюючих суб’єктів та громадян за ставкою, встановленою ві законодавчому порядку”
- 4 „податки – та частина продукту землі і праці, яка надходить в розпорядження уряду”
- 5 „Під податком і збором (обов’язковим платежем) у бюджеті й державні цільові фонди варто мати на увазі обов’язковий внесок у бюджеті відповідного рівня або в державний цільовий фонд, здійснюваний платниками в порядку й на умовах, визначених законами України про оподаткування”
- 6 „Про систему оподаткування”
- 7 „податок – єдино законнаі (установлена законом) форма відчуження власності фізичних іі юридичних осіб на засадах обов’язковості, індивідуальної безплатності, безповоротності, забезпечена державним примусом, але не ноі сить характеру покарання або контрибуції, з метоюі забезпечення платоспроможності суб’єктів публічної влади”
- 8 „Дослідження про природу й причини багатстваі народів”
- 9 „Кількість податку, час і образі платежу повинні бути визначені, відомі платнику іі незалежні від влади”
- 10 «конструктивну більшість»

Посилання

1

- 1 Андрійчук В., Галузинський С. Власний та позичковий капітал підприємств і критерії їх раціонального співвідношення. *Економіка України*. 2019. № 6. С. 26-32. 2. Алексеєнко Л. М. Фінансовий капітал в економічній системі держави. *Фінанси України*. 2022. № 9. С. 8-14. 3. Антонов В. М., Яловий Г. К. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології. К. : Центр навчальної літератури, 2015. 432 с. 4. Афанасьєв А., Кравченко С. Управління структурою капіталу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 1. С. 25-27. 5. Безкровний О. В., Клименко Д. О., Євтух А. І. Власний капітал аграрних підприємств. *Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції [„Людина, природа, техніка у XXI столітті“]*. Полтава. 2016. С. 75-77. 6. Безкровний О. В., Касай Р. В., Пасовець Н. В. Економічна сутність та функціональний потенціал власного капіталу підприємств. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [„Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети“]*. Запоріжжя, Громадська організація „СІЕУ”, 2017. С. 99-102. 7. Березницький Є. В., Касай Р. В., Пасовець Н. В. Управління власним капіталом підприємств в Україні та світі. *Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених [„Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики“]*. Полтава: ПДАА, 2017. С. 14-16. 8. Березницький Є. В., Клименко Д. О., Євтух А. І. Сучасні підходи до оцінки ефективності використання власного капіталу. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет конференції [„Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством“]*. Полтава. 2018. С. 17-20. 9. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент. К. : НИКА - Центр Ельга, 2000. 268 с. 10. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. К. : Ельга, 1997. 1000 с. 11. Бобяк А. П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія. *Міжнародний збірник наукових праць: Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. Вип. 1 (19). 2011. С. 55-58. 12. Варичева Р. В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Вісник ЖДТУ*. 2021. № 2 (52). С. 37-42. 13. Воробйов Ю. М. Теоретичні основи фінансового капіталу підприємства. *Фінанси України*. 2016. № 1. С. 77-81. 14. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник України*. 2018. Вип. 19.5. С. 146-150. 15. Гуренко Т. О. Сучасний погляд на власний капітал. URL : <http://nubip.edu.ua>. 16. Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент підприємств. *Фінанси підприємств*. 2021. № 3. С. 107-109. 17. Данилюк М. О., Савич В. І. Фінансовий менеджмент. К. : Кондор, 2004. 204 с. 18. Довбня С. Б., Ковель К. А. Модель комплексної оптимізації фінансування підприємства. *Фінанси підприємств*. 2017. № 5. С. 134-141. 19. Дробчак С. З. Особливості управління капіталом підприємства у процесі інтеграції України в глобальну економіку знань. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 11. С. 36-40. 20. Задорожний І. С., Задорожний В. І. Комбінований метод підвищення ефективності проектування системи управління підприємством. *Пошук*. 2020. № 1(2). С. 38-41. 21. Загорній Р. І. Фінанси підприємств: проблеми та перспективи : 93 монографія в 3 т. / за ред. д.е.н., проф. М. Д. Білик. К. : ПанТот, 2012. 300 с. 22. Зятковський І. В. *Фінанси підприємств : навч. посіб.* К. : Кондор, 2003. 364 с. 23. Камінська Т. Г. Економічна сутність та класифікаційні характеристики капіталу підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. № 2 (20). С. 230-245. 24. Кадацька А. М. Сутність власного капіталу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2018. № 4 (59). С. 153-156. 25. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2022. № 6. С. 38-44. 26. Квасницька Р. С. Управління капіталом підприємства через призму еволюції його визначення та змісту як економічної категорії. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна. Донецьк : ДонНТУ*. 2017. № 56. С. 223-229. 27. Кірейцев Г. Г. *Фінансовий менеджмент : навч. посіб.* К. : ЦУЛ, 2002. 496 с. 28. Коробов М. Я. *Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб.* К. : Знання, 2002. 295 с. 29. Крамаренко Г. О. *Фінансовий аналіз і управління*. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 123 с. 30. Крутченко Владислав, Скубій Богдан, Гаврилюк Вікторія. Необхідність та методичні підходи до визначення оптимального розміру власного капіталу підприємств. *Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях) [„Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів“]*, випуск 11. Полтава : ПДАА, 2021. С. 115-117. 94 31. Крутченко В., Скубій Б., Гаврилюк В. Роль оптимізації структури для підвищення ефективності управління капіталом підприємства. *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції [„Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти“]*. Лубни, ВСП ЛФЕК ПДАУ, 2021. С. 58-61. 32. Крутченко Владислав, Скубій Богдан. Дивідендна політика підприємств: сутність та види. *Матеріали науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти [„Сучасні проблеми розвитку соціально-гуманітарної та економічної науки: шляхи вирішення очима молоді“]*. Полтава ПДАА, 2021. С. 29-33. 33. Ксьондз С. М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. С. 131-134. 34. Кузьменко Л. В., Кузьмін В. В., Шаповалова В. М. *Фінансовий менеджмент : навч. посіб.* Херсон : Олді-плюс, 2008. 256 с. 35. Кравчук Г. В. Внутрішні механізми фінансової стабілізації. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 128-130. 36. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. *Фінансовий менеджмент : підручник*. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 520 с. 37. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. *Фінансовий менеджмент : навч. посіб.* К. : Знання, 2005. 485 с. 38. Коновалов І. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2015. № 11. С. 111-116. 39. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2021. № 3. С. 102-108. 40. Леончикова В. А. Економічна сутність власного капіталу. *Вісник СНАУ*. 2015. № 2. С. 388-390. 41. Лук'яненко І. І. Економічна сутність та значення капіталу в господарській діяльності підприємства. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки*. 2017. № 4. С. 315-325. 95 42. Нужна О. А. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету: наук. журнал. Економічні науки. Серія облік і фінанси*. 2019. Вип. № 9 (33). Ч. 2. С. 498-507. 43. Саморай А. О., Кузічкіна Н. І. Власний капітал: законодавчі зміни в обліку та порядок його формування. URL : <http://www.rusnauka.com>. 44. Слав'юк Р. А. Структурування власного капіталу підприємств України. *Фінанси підприємств*. 2021. № 8. С. 123-131. 45. Терещенко О. О. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб.* К. : КНЕУ, 2003. 554 с. 46. Тютюнник Ю. М. *Фінансовий аналіз бізнесу : навч. посіб.* Полтава : „ІнтерГрафіка”, 2004. 288 с. 47. Черемісова Т. А. Подальше дослідження економічної сутності капіталу, його видів та функціональної ролі у діяльності підприємства. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2019. № 21. С. 149-154. 96